

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VYUŽITÍ SLUŽEBNÍCH PSŮ PŘI OCHRANĚ
STÁTŮ**

Autor práce: Tereza Tůmová, DiS.
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: Ing. Bc. Jiří Rulc, Ph.D.
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Bc. Jiří Rulcovi Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení celé práce.

ABSTRAKT

TŮMOVÁ, T. *Využití služebních psů při ochraně státu: bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú. 2018. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Bc. Jiří Rulc Ph.D.

Klíčová slova: historie, kynologie, pes, ochrana státu

Cílem bakalářské práce (dále jen „**práce**“) je historie služební kynologie a to především jak se vyvíjela na území našeho státu. Které chovatelské stanice a výcviková střediska byly zřízeny na území našeho státu a napomohli rozvoji služební kynologie. Kynologie se rozděluje na dvě části – sportovní a služební, jež je stěžejní pro tuto práci. Součástí je kriminalistická odorologie – olfaktorika, pachová stopa a nejdůležitější smysl psa čich. Též se zabývá specializací služebních psů. V práci se lze dozvědět jak správně vybírat služebního psa a které metody jsou používány při výcviku. V neposlední řadě práce řeší instituce, které využívají služebních psů a je možnost použití při ochraně státu. Mezi tyto instituce patří: Policie ČR, Celní správa ČR, Armáda ČR, Vězeňská služba ČR, Obecní (městská) policie, Soukromé bezpečnostní služby, Horská služba ČR, Integrovaný záchranný systém ČR, Hasičský záchranný sbor ČR, USAR – vyhledávací a záchranný odřad GŘ HZS MV, Speciální kynologický svaz TART, Svaz záchranných brigád kynologů ČR a Český kynologický svaz.

ABSTRACT

TŮMOVÁ, T.: *Use of the Service Dogs for the Protection of the State. Bachelor thesis.* České Budějovice: The College of European and Regional Studies, z. ú. 2018. Supervisor: Ing. Bc. Jiří Rulc Ph.D.

Key words: history, cynology, dog, protection of state

The topic of the Bachelor thesis (hereinafter referred to as “the work”) is the history of professional cynology, mainly its development in the territory of our state, the breeding stations and training centres that were established in the territory of our state and helped the development of professional cynology. Cynology is divided into two parts – sporting and professional which is crucial for this work. Forensic odorology (olfactorics), scent and the most important sense of dogs (smell) form a part of the work as well. It also deals with the specialization of service dogs. The work provides information on choosing service dogs correctly and methods used in training. Last but not least, the work deals with institutions that make use of service dogs and a possibility of using them to protect the state. These institutions include: Police of the Czech Republic, Customs Administration of the Czech Republic, Armed Forces of the Czech Republic, Prison Service of the Czech Republic, Municipal Police, Private Security Services, Mountain Rescue Service of the Czech Republic, Integrated Rescue System of the Czech Republic, Fire Rescue Service of the Czech Republic, USAR (search and rescue detachment of the Directorate General of Fire Rescue Service of the Ministry of the Interior), TART (Special Cynology Association), Rescue Cynologist Brigade Association of the Czech Republic and Czech Cynology Association.

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíl a metodika bakalářské práce	8
2 Historie služební kynologie na území našeho státu.....	9
2.1 Začátek kynologie na území našeho státu	11
2.2 Výcviková a chovatelská zařízení u ozbrojených sborů.....	16
2.3 Chovatelské stanice služebních psů	20
2.4 Osobnosti, které stály u zrodu služební kynologie.....	21
3 Kynologie a její možné využití při ochraně státu.....	24
3.3 Pachové stopy.....	25
3.4 Metody používané při výcviku služebních psů	26
3.5 Využití služebních psů v kriminalisticko-policejní praxi.....	27
4 Současná služební kynologie a její možnosti využití.....	32
5 Instituce zabývající v současnosti kynologií.....	36
Závěr	56
Seznam použitých zdrojů	59
Seznam zkratk	63

Úvod

Téma bakalářské práce jsem si vybrala, protože mě velice zajímá. Jedná se také o velmi aktuální téma vzhledem k rostoucí kriminalitě a nápaditosti pachatelů. Ačkoliv se mělo za to, že pes na ochranu obyvatel není potřeba, časem se ukázalo, že pes dokáže nejenom pomoci člověku s hledáním pachatelů, jejich dopadením, ale také dokáže pomoci při ochraně majetku či života. Proto také stát inicioval větší a širší zapojení nejdříve soukromých a později i služebních psů do výkonu služby. Ve své práci popíši začátky historie služební kynologie na území našeho státu od počátku 20. století. Jaká chovatelská a výcviková střediska se nacházely na území našeho státu a jaké významné osobnosti stály u zrodu služební kynologie. Dále se v práci budu věnovat nejdůležitějšímu smyslu psa, tedy čichu, který je mnohonásobně lépe vyvinut než čich lidský a proto dokáže vystopovat i to nejmenší množství pachové stopy.

Využití služební kynologie je důležité pro svoji nenahraditelnost a to zejména v hlídkové, pátrací nebo strážní službě. Jsou však také velice výborní při hledání nových úkrytů výbušnin, zbraní, omamných a psychotropních látek, akcelerantů, výbušnin bankovek, tabáku, k vyhledávání živých i mrtvých osob ve volném terénu či v uzavřených prostorách, ohrožených zvířat a v neposlední řadě také k pachové identifikaci osob při srovnávání pachových stop na místě činu s pachovými stopami podezřelých osob. Zároveň se budu věnovat i výběru služebního psa, který je dlouhodobě využíván pro tyto činnosti.

V práci se budu zabývat státními institucemi a organizacemi, které se kynologií již dlouhodobě zabývají s tím, že provedu jejich porovnání pro možnou využitelnost pro ochranu státu. Pro tuto práci chci zjistit, zda je možné využít některé organizace právě pro tuto činnost s možnými návrhy na opatření k jejich případnému použití.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem práce je provést komparaci služební i civilní kynologie na území našeho státu na počátku 20. století se služební kynologií využívanou současnosti. Zmapuji instituce, které se zabývají kynologií v současné době, zda jsou schopny se zapojit do procesu ochrany státu a v jakém rozsahu. Popíši, jak tyto instituce fungují, jak psi využívají a vyhodnotím jejich případné použití k ochraně státu.

V práci se budu též zabývat kriminalistickou odorologií, kterou popíši a to zejména z pohledu kriminalistické olfaktoriky. Součástí práce bude zpracování stručného životopisu nejvýznamnějších osobností, které stály u zrodu služební kynologie. Dále se budu zabývat principem funkčnosti čichu psa, vznik pachu a vznímání pachu psem v porovnání s člověkem. Stručně popíši speciální práce služebních psů a jejich současné použití v reálné praxi. V neposlední řadě popíši všechny organizace zabývající se výcvikem služebních psů, jejich využívání a jak mohou být použity pro ochranu státu.

V práci jsem se rozhodla použít metodu popisnou i s historickým výkladem, metodu analyticko-syntetickou a metodu srovnávací. Metodu popisnou i s historickým výkladem využiji při popisu kriminalistické odorologie, tedy zejména kriminalistické olfaktoriky. Popíši co je to pachová stopa a jak funguje nejdůležitější smysl psa čich. Metodu využiji i při popisu metod výcviku, speciálních pachových pracích a při mnoha dalších popisných termínech v celé práci. V neposlední řadě dojde k popisu historie služební kynologie. Metoda analyticko-syntetické bude uplatněna při rozboru zkoumání původu psa, vlastností pachu a fyziologii čichového ústrojí psa. Též využiji metody srovnávací, kde budu sledovat vývoj služební kynologie až do současné doby.

2 Historie služební kynologie na území našeho státu

Psa řadíme do čeledi psovitých šelem, kam jsou zařazeni i šakali, vlci, lišky, dingo a mnoho dalších. Patří k jednomu z nejstarších domestikovaných zvířat po ovcích a kozách. Podle nálezů lze usuzovat, že pes pochází z Přední Asie a severní Afriky, avšak jiné nálezy dokazují, že pes žil na severoamerickém kontinentu a k jeho vzniku přispěl vlk a domestikovaný kojot. Samotná historie vývoje psa domácího souvisí s vývojem člověka a lidské společnosti.¹

Pes žijící v divočině se zdržoval v blízkosti lidských obydlí a tím došlo ke sblížení psa s člověkem. Psi se živili zbytky potravy, kterou lidé vyhazovali jako nepotřebné a též je upozorňoval na možné nebezpečí. Člověk vyzoroval schopnosti psa a postupně docházelo ke zdomácnění. Poté, co si člověk psa ochočil, začal ho používat k různým pracím, jako byl lov zvěře, rybolov, v zemědělství nebo k hlídání dobytka na pastvách a mnoho dalších prací.

Vzhledem k tomu, že nejstarším povoláním člověka byl lov zvěře, lze tedy mít za to, že právě první využití psa bylo pro lov zvěře. Postupem času si člověk všiml ostražitosti psa, jeho čichových a sluchových schopností nebo pohotovosti. Díky těmto schopnostem ho mohli využívat k lovu zvěře a později i jako ochránce majetku, k vojenským účelům, nošení břemen a i v pastevectví. Během generací si člověk vybíral takové psy, kteří měli užitečné vlastnosti, a vyšlechtil je k dalšímu použití. Díky tomuto šlechtění vznikali lovečtí, pastýřští, tažní, vojenští psi a mnoho dalších druhů.

Pes byl uctíván jako strážce podsvětí a průvodce do království smrti u Egyptanů, Inků, Peršanů, Indů a mnoho dalších. Egypťský bůh Anubis měl lidské tělo a psí hlavu a na jeho počest bylo postaveno město Cynopolis, kde psi byli uctíváni a chráněni. V Etiopii byl například korunován psí král, který byl pak psím poradcem náčelníka. Řecký bůh podsvětí měl hned tři psí hlavy. Římská Diana měla lovecké psy, stejně jako bůh obchodu Merkur nebo válečný bůh Marta.²

¹PROCHÁZKA, Z. *Chov psů*. 2. a rozš. vyd. Brno: vlastním nákladem autora, 1994. Chov. ISBN 80-209-0015-2.

²RULC, J., ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 15-16 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

Vědecké poznatky

Z vědeckých poznatků získaných během vykopávek vyplynul jakýsi rámec rozpoznávání jednotlivých druhů:

- *Canis familiaris palustris*, což je prapředek dnešních špiců, pinčů, teriérů a kníračů (čau- čau, špic vlčí, šíperka, foxteriér hladkosrstý nebo hrubosrstý, staroanglický teriér, lhasa Apio nebo eskymácký pes a mnoho dalších plemen).
- *Canis familiaris inostranzewi*, což je prapředek severských tažných a loveckých plemen (tibetské dogy, mastif, bordeauxská dog, novofundlanský pes či pyrenejský pes a další plemena).
- *Canis familiaris matris optima*, což je prapředek ovčáckých psů (komodor, perský ovčák, skotský ovčák – kolie a další plemena psů).
- *Canis familiaris intermedius*, což je prapředek loveckých psů, pudlů, pekinézů a maltézských psíků (bladhaund, vestfálský brakýř, výmarský ohař, anglický ohař, irský vodní španěl, křepelák, pekinéz, pudl veliký, maltézský psík a mnoho dalších plemen).
- *Canis familiaris leineri*, což je prapředek dnešních chrtů (staroegyptský chrt, saluki, irský vlkodav a další plemena).³

Jedná se ovšem pouze o obecné rozdělení. Vznik různých plemen je práce člověka. Někdy i příroda sama vytvořila nové plemeno a to tím, že ve vrhu se objevilo netypické štěně - mutace.

Až od poloviny minulého století vzniká skutečné poznání zákonů dědičnosti. Pes už není jen jedinec vyhovující povahou, ale má i charakteristické rysy, vlastnosti, barvu, exteriér je tzv. čistokrevný. Chyběl už jen krůček k založení prvních plemenných knih a kynologie jako obor byla na světě. V roce 1884 v Německu použily psy k vojenským účelům, zhruba 40 let po prvním použití psů v ruské armádě. Po první světové válce vyvolalo u francouzské a anglické armády potřebu zvýšit počet psů po jejich úspěšném použití ve válce. Psi byli většinou cvičeni ke službě strážní, hlídkové, spojovací nebo sanitní, ale také pátrali a stopovali. Potřeba chovat psy neustále narůstala, jak pro ochranu obydlí, k vojenským účelům, k ochraně stád, ale i pro zábavu. Lidé se začali sdružovat do spolků, přičemž jednou z aktivit byl i lov, který se později rozvinul až na parforsní hony.

³PROCHÁZKA, Z. *Chov psů*. 2. a rozš. vyd. Brno: vlastním nákladem autora, 1994. Chov. ISBN 80-209-0015-2.

Parforsní hony byly vlastně jakousi připravenou štvanicí, kdy šlechta sledovala na volném prostranství psi smečku, která pronásledovala lesní zvěř. Cílem bylo zvíře vyčerpat, aby nebylo schopno dalšího úniku.⁴

2.1 Začátek kynologie na území našeho státu

Z historického hlediska obdobně jako v jiných zemích jsou počátky kynologie spjaty s lovem zvěře, jak již bylo zmíněno na začátku předešlé kapitoly. Již Karel IV. měl na hradě Karlštejn velký psinec, ve kterém měl cílený chov loveckých psů. Mezi 16. až 19. stoletím byly české země oblíbeným loveckým místem rakousko-uherské monarchie a tomu také odpovídala kvalita chovaných loveckých psů. Lovečtí psi z českých zemí byli v Evropě vysoce ceněni a měli také nejlepší pověst právě pro svoji houževnatost, pracovitost a poslušnost.

Počátky kynologie v četnické a policejní službě

Počátky využití psůvodů s jejich psů má své kořeny už v habsburské monarchii. A to z důvodu kvalitních schopností psa jako je ostražitost, sluch, čich a zrak, které člověku chybějí. Armáda začala v 19. století využívat psy ke strážní službě, k vyhledávání osob zraněných nebo mrtvých, k pronásledování osob, k dopravě zbraní a střeliva, anebo také jako posly.

Od samého vzniku četnictva v rakousko-uherské monarchii zcela nepochopitelně platilo ustanovení služební instrukce a to, že je zakázáno vodit psa do služby. Snaha byla vyhnout se posměchu a špatnému posuzování ze strany obyvatelstva. I přesto, že v sousedním Německu se již chovem a výcvikem služebních psů v praxi zabývali, u nás se bohužel nad využitím psů v bezpečnostní službě ještě neuvažovalo.

Doktor Hans Gross, profesor trestního práva na německé univerzitě v Praze a ve Štýrském Hradci byl zakladatelem první kriminalistické školy. Ovlivnil historii kriminalistické vědy a byl také autorem Příručky pro vyšetřující soudce. V této příručce vysvětluje, že dobře vycvičený pes, doprovázející četníka při výkonu služby, je výbornou pomůckou. Uveřejněním této příručky napomohlo tomu, že se psi začali využívat ke kriminalistickým účelům. V této příručce se již shledáváme s pojmem

⁴ RULC, J., ŠTAUDINGER, J. a NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 17-19 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

„policejní pes“ a jeho zvláštním kriminalistickým účelem.⁵ Výcvik spočíval v tom, aby pes neštěkal a neprozradil psovoda, pouze aby vrčením upozornil na případné nebezpečí. Dále aby uposlechl pokynů jeho pána například, aby zůstal čekat tam, kde mu psovod poručí. Další schopností psa mělo být, že se pes musí odkudkoliv vrátit na stanici se vzkazem nebo pro pomoc a v neposlední řadě byla schopnost vyhledat osobu, ztracené nebo schované předměty. Doktor Hans Gross četnické správě doporučil zavedení takovýchto psů a stejně jako u válečných psů šlo o využití vrozených vlastností bez ohledu na plemeno či čistokrevnost.⁶

Četnická kynologie na území našeho státu po roce 1900

Prvním zakladatelem četnické kynologie na území našeho státu byl český rotmistr Theodor Rotter. Pokoušel se zavést návrh na zavedení psů v četnictvu, aby byli psi více zapojeni do výkonu služby. I přesto, že tehdejší ministerstvo zeměbrany svolilo k návrhu užívat policejní psy na speciální služby, bylo jich početně velmi málo. V té samé době v roce 1909 vznikl v Rakousko-Uhersku spolek pro policejní psy a jeho náplní byl výcvik služebních psů. Nejednalo se o státem řízenou organizaci, ale pouze o úsilí strážců zákona. Téhož roku byl v Praze založen první psinec „Praga“ a jeho majitelem byl policejní inspektor Václav Matoušek. Zaměřil se na speciální chov čistokrevných policejních psů. Ke konci roku 1909 byla projednána otázka, zda povolit či nepovolit aktivní účast četnictva ve spolku policejních psů. Přes veškeré průtahy bylo uděleno všem příslušníkům četnictva povolení vstoupit do tohoto spolku s podmínkou, že nesmí vzniknout větší materiální oběti.⁷

V roce 1909 byl zakoupen první ovčácký pes pro bezpečnostní službu četnictva v Čechách. Zakoupil jej Theodor Rotter a šlo o nákup dvou psů jménem Vlk a Vlčka. Tito dva psi zajistili mnoho svých následovníků. Ministerstvo zeměbrany v roce 1910 svolilo přidělit psy pátrací a bezpečnostní službě četníků. Pod vlivem spolku a podpory rytmistra Rottera s povolením ministerstva zeměbrany byli zařazeni tři policejní psi na zkoušku na stanicích v Ostravě, Karviné a Frenštátu. V té době napsal Rotter první knihu o výcviku policejního psa. V té době byl určen hlavně jako hlídací pes, pes

⁵RULC, J., ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 25-29 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

⁶KRAJNÍK, V., ĎURIŠIN V., a spol. *Policajná kynológia*. Bratislava: TELEM K&M a. s., Liptovský Mikuláš, 2009. 18 s. ISBN 978-80-8054-476-8.

⁷RULC, J., ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 30-31 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

doprovázející četníka a v pátrací službě (stopovací, k překonání odporu zločince či jeho zadržení při útěku).

Kynologie po 1. světové válce

V období po 1. světové válce se začala projevovat absence vycvičených psů. Na ministerstvu vnitra se roku 1921 hromadily žádosti o povolení chovat služebního psa a brát ho sebou do služby. Povolení vydalo ministerstvo vnitra v případě držení a výcviku čistokrevných plemen německého ovčáka, dobrmanského pinče, erdelteriéra a to na náklady vlastníka. Podmínkou použití psa ve službě bylo vykonání odborné zkoušky, přičemž bylo snahou zabezpečit četnictvu moderní pomůcky pro ulehčení výkonu služby. V roce 1921 se uskutečnily prvních zkoušky policejních psů za pomoci Klubu pěstitelů policejních a ušlechtilých psů v Praze. Byl zakoupen první chov psů vhodných k výcviku. V roce 1923 otevřeli v Nových Hradech kurzy pro výcvik služebních psů a psovodů, které trvaly 10 týdnů. V téže roce byla také vydána směrnice č. 27.500/18 o používání policejních psů ve službě. V roce 1925 byl založen Ústav pro chov a výcvik služebních psů, pro zkvalitnění chovu a výcviku psů. Se samotným výcvikem psů se začínalo ve věku 16 – 18 měsíců a rozděloval se na tři části. Na začátku výcviku se věnuje pozornost skoku, šplhu, poslušnosti, střežení předmětu, přinesení předmětu a odmítání potravy. V další část je zaměřena na pomoc psa v strážní službě, na obranu psovoda a pronásledování zločinců. V poslední části výcviku se zaměří na stopování a na závěr se konají zkoušky. Psi byli umístováni podle potřeby na četnické stanice po úspěšném vykonání zkoušky.⁸

Zkoušky služebních psů a psovodů

Poté co absolvují kurzy, jsou podrobeni psi a psovodí zkoušce. Zkouší je jednotlivé úkony, které by pes měl zvládnout správně a bez vady.

- Ve skupině základní cviky poslušnosti a obratnosti (vodění na vodítku s obraty, zastavením, chůze i klus, sedni, lehni, štěkání na rozkaz, sledování při chůzi s obraty, zastavením i obyčejnou chůzí a klusem, hlídání předmětů, odmítání potravy od cizích lidí, aport, skok vysoký i šplh přes prkennou stěnu).
- Ve skupině služba strážní při doprovodu zločince a obrana psovoda (prohledávání území, úkrytu a štěkání na dopadeného, hlídání a doprovod zatčeného, obrana napadeného psovoda, zadržení prchajících zločinců, návyk na střelbu, odolnost vůči úderu, odvolání psa, který pronásleduje uprchlíka i od osoby, jež byla zastavena).

⁸KRAJNÍK, V., ĎURIŠIN, V. a spol. *Policajná kynológia*. Bratislava: TELEM K&M a. s., Liptovský Mikuláš, 2009. 19-22 s. ISBN 978-80-8054-476-8.

- Ve skupině stopování (vypracování půl hodiny staré stopy, dlouhé 400 m, klikaté a v určitém místě v pravém úhlu lomené, hledání ztracených předmětů na čerstvé stopě, hledání předmětů cizí osoby mezi různými jinými předměty, vyhledání osoby ve skupině cizích lidí).⁹

Kynologie po roce 1945

Po celém světě byly známy naše výcvikové metody. Čeští odborníci byli požádáni o zřízení výcvikových středisek a chovatelských stanic na Kubě a v roce 1961 Hlavní správa VB vyslala delegaci. Jednalo se o tříměsíční stáž, kdy čeští kynologové pomáhali s vybudováním výcvikového střediska.

Kynologie v 60. letech 20. století

V důsledku rostoucí nebezpečnosti pachatelů trestné činnosti se objevovaly další oblasti pro využití služebních psů. Cílem bylo zkvalitnění odborné přípravy psovodů výcvikových kurzů a tak zavedly osnovy výuky a výcviku psovodů Veřejné bezpečnosti. Stavby služebních psů se především doplňovaly vlastním chovem a pouze ve výjimečných případech docházelo k vykupování psů z civilních chovů. Samotné rozdělení služebních psů bylo následné:

- Obranní (používání pracovníky obvodních i okresních oddělení VB, hlídkovými příslušníky, u Pohraniční oddělení VB, v ústavech nápravné výchovy k eskortám a hlídání vězňů).
- Pátrací (používání ve speciálních případech psovody z obvodních oddělení a pohraničních oddělení Veřejné bezpečnosti, referenty - psovody).

Kurzy pro psovody

Bylo několik kurzů, které mohli psovodi se svými psy absolvovat:

- Pětiměsíční speciální kurz pro referenty – psovody.
- Tříměsíční kurz pro psovody z obvodních a pohraničních oddělení (měli přiděleny pátrací psy).
- Šestitýdenní kurz pro psovody s obrannými psy.

Po dvou až třech letech od absolvování kurzu se museli vůdci služebních psů zúčastnit čtyřtýdenního zdokonalovacího kurzu. Základem výcviku vždy byla poslušnost psa, ovladatelnost, překonávání různých překážek a speciální úkoly, jimiž bylo aportování nebo štěkání na povel. Důraz byl především kladen na přiblížení se praxi a dané situaci, v níž pes pracoval. Navázalo se na tradice předválečného

⁹ROTTER, T. *Výchova a výcvik psa pro účely služební, sportovní a jiné užitkové obory*. 2. Kroměříž: J. Gusek, 1947. 10-12 s.

policejního výcviku a byly převzaty zkušenosti cvičitelů ze Sovětského svazu, které vycházely z učení I. P. Pavlova. Teorie podmíněných a nepodmíněných reflexů, jež byla aplikována při výcviku policejních psů.¹⁰

Kynologie v 70 létech 20. století

Služební kynologie zaznamenala značný vzestup. V Německé demokratické republice roku 1973 zavedli identifikaci osob a věcí metodou pachové identifikace a ta se začala postupně uplatňovat i na našem území. V témže roce se začalo s výcvikem psů na vyhledávání lidských ostatků.

Kynologie v 80 a 90 létech 20. století

V osmdesátých a devadesátých letech vzrostl počet trestných činů, které měli vztah k nezákonnému obchodování (drogy, výbušniny, zbraně). Jednalo se také o organizovaný zločin spojený s ukrýváním mrtvých těl. Už tedy neplatilo rozdělení jen na obranné a hlídkové psy, ale přidali se k nim psi specialisté, kteří byli zaměřeni na detekci drog, výbušnin, akcelerantů nebo vyhledávání lidských ostatků. Proto se také postupně oddělila služební kynologie od té zájmové či sportovní kynologie.¹¹

Využití psích specialistů po roce 1990

Jak je již známo, pes dokáže sledovat pachovou stopu i několik hodin starou a nepřejít na jinou stopu. Čichová paměť psa se dá vypěstovat natolik, že i několik hodin po ukončení práce na stopě, je pes schopný spojit daný pach s osobou či věcí. Díky svému jemnému čichu dovede pes rozlišit velké množství pachů. Správný výkon psa působí na pachatele, který se často po spatření psa přiznává ke spáchanému činu. Pes svým správným výkonem dokáže rozšířit nepřímé důkazy proti pachateli nebo ho také vyloučit z podezření.

Výcvik psa pro speciální pachové práce je jeden z nejnáročnějších a je závislý na vůli a vztahu psovoda k práci se psem. Během několika let vzrostl počet služebních psů-specialistů, protože vzrostl nárůst spáchaných trestných činů, kde je činnost speciální psů přímo vyžadována.¹²

¹⁰RULC, J., ŠTAUDINGER J.; NEVOLNÝ P.. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 156-157 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

¹¹KRAJNÍK, V., ĎURIŠIN V. a spol. *Policajná kynológia*. Bratislava: TELEM K&M a. s., Liptovský Mikuláš, 2009. 27-33 s. ISBN 978-80-8054-476-8.

¹²RULC, J., ŠTAUDINGER J.; NEVOLNÝ P.. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 389 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

2.2 Výcviková a chovatelská zařízení u ozbrojených sborů

První četnický psinec byl zřízen v Písku v roce 1915. I přesto, že se Evropa zmítala ve válce, byl první psinec zřízen u rakouského četnictva. Vedl ho sám rytmistr Theodor Rotter, který se po dlouhá léta snažil o jeho zřízení. Psinec dodával ročně určitý počet služebních psů potřebných pro četnictvo. Světová válka však znemožnila další vývoj zavedené instituce. V době státního převratu bylo v naší republice 27 služebních psů. Brzy byl však psinec v Písku z ekonomických důvodů zrušen a psi rozprodáni. Toto opatření bylo předčasné, protože jak se zjistilo později, neúspěchy policejních psů spočívaly v neustále měnících se psovodech z důvodu válečné služby. Když se poměry ustálily, nařídilo ministerstvo vnitra zachovat pokračovat v zavedení služebních psů, přičemž v roce 1917 po všech průtazích ministerstvo povolilo brát sebou psa do výkonu.

Po přijetí prvního zkušebního řádu však nebyl vytvořen ucelený a jednotný systém výcviku služebních psů. Proto byla navázána spolupráce s odbornými kynologickými organizacemi v Brně a Praze. Pomoc přišla až od Klubu pěstitelů policejních a ušlechtilých psů v Praze, který jim poskytl cvičiště na Pankráci v roce 1921, a zde se také konaly první zkoušky policejních psů. Z téhož klubu byl přijat podnět na ministerstvu vnitra na zkušební řád pro výcvik policejních psů v roce 1922. Tedy každý policejní pes musel splnit přezkoušení podle tohoto zkušebního řádu. I přes všechnu ochotu klubu nebyl stále vyřešen problém s nalezením vhodného objektu pro zřízení psince a zajištění ušlechtilých chovných psů. Cena ušlechtilých psů byla nedostupná i zřízení psince bylo velmi nákladné, proto muselo ministerstvo vnitra navázat styky s určitými institucemi.

V roce 1922 byl strážmistr Bedřich Fromm jmenován za cvičitele v kurzech pro výcvik služebních psů pro četnictvo a byl poslán na kurz do Berlína-Röngtentalu, později byl převelen do státního ústavu v Grünheide. Téhož roku byl vyslán kapitán Oldřich Pinkas k nákupu vhodných chovných psů do německého státního ústavu v Grünheide. Ke koupi bohužel nedošlo a to z důvodu vysoké ceny, protože o tyto psy byl zájem z mnoha zemí například z Ameriky nebo Švýcarska.

Výcvikové středisko Nové Hrady

V roce 1922 získalo ministerstvo vnitra objekt pro založení výcvikového střediska v jižních Čechách v Nových Hradech. Prvním mezníkem ve vybudování instituce služebních psů byl první kurz pro výcvik služebních psů a jejich vůdců v roce

1923. Kurzu se celkem zúčastnilo třináct psů se čtrnácti psy. Devět psů bylo ze soukromého sektoru a pět jich bylo ze státního sektoru. Cvičitelem byl vrchní strážmistr Bedřich Fromm, který působil jako velitel četnické stanice v Nových Hradech a odborným dozorem byl kapitán Oldřich Pinkas z ministerstva vnitra. Místní zvěrolékař vykonával veterinární dozor a přednášel účastníkům různé kurzy. Kynologický odborník a člen Klubu pěstitelů policejních a ušlechtilých psů Bedřich Wage přednášel o otázkách chovu. Všechny zkoušky probíhaly před komisí, jíž předsedali pplk. Josef Ježek, mjr. Hubert Steffel a kpt. Oldřich Pinkas. Zkoušek se účastnili i zástupci Klubu pěstitelů policejních a ušlechtilých psů. Psi byli klasifikováni ve dvou stupních a to velmi dobře a dobře.

Stanoviska pro uznání schopností byla jasná: v základních cvicích tzv. poslušnosti bylo potřeba získat minimálně čtyřicet bodů, při tzv. doprovodu zločince a obraně napadeného vůdce alespoň třiceti čtyř bodů a při tzv. stopování alespoň jedenácti bodů. Jednalo se o velmi přísné podmínky. Na konci prvního kurzu, po zkouškách, se ministerstvo vnitra rozhodlo na základě doporučení zkušební komise, který pes bude sloužit v bezpečnostních službách. Četnickým stanicím bylo uloženo vyžadovat psa pouze v důležitých případech a za předpokladu, že bude pátrání psa úspěšné. V žádosti se uvádělo:

1. Jaký trestný čin se jednalo, kde a kdy byl spáchán.
2. Jestli byly na místě činu zanechány stopy či předměty.
3. Byly – li stopy, zajištěny nebo porušeny či zahlazeny.
4. Bylo-li zatajeno veřejnosti o vyslání služebního psa.
5. Kam má být pes vypraven, jestli bude pro vůdce vyslán povoz, kde ho bude hlídka očekávat příslušné četnické stanice.

Nelze opomenout na jednoho z největších podporovatelů rozvoje četnické kynologie a to na pplk. Josefa Ježka, jež se později stal ministrem vnitra, a který měl na starosti záležitosti četnictva. Stejně tak za zmínku stojí kapitáni Oldřich Pinkas a Josef Povondra, kteří napsali práci „*Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů*“, kde bylo uvedeno, že v případě označení osoby služebním psem musí být brán pouze jako podpůrný důkaz a nelze na jeho základě zatknout osobu nebo provést domovní či osobní prohlídku. Za zmínku také stojí další osobnost, a to četník František Jurka, který se věnoval policejní kynologické problematice. František Jurka s pomocí kapitána Oldřicha Pinkase vydal příručku s názvem „*Policejní pes jako pomocník bezpečnostních orgánů*“.

Ústav pro chov a výcvik služebních psů četnictva v Pyšelicích

Budova, v které vznikl v roce 1925 Ústav pro chov a výcvik služebních psů četnictva, sloužila od roku 1869 jako četnická stanice. Ústav byl zřízen na základě zkušeností získaných orgány ministerstva vnitra a také osobním studiem zařízení a provozu obdobných ústavů v Drážďanech nebo v Grünheide u Berlína. Získané zkušenosti byly podkladem k výstavbě ústavu v Pyšelicích. Jednalo se o výstavbu kotců, jejich velikost, orientaci podle světových stran, počty výběhů a výstavbu ošetřovny. V ústavu se cvičili psi pro státní policii a také pro orgány Ochrany československých státních drah.

Konal se zde jeden z prvních kurzů, který navazoval na kurzy v Nových Hradech. Prvním cvičitelem, který zde působil, byl strážmistr Adolf Horák.¹³ V Nových Hradech, ale i v jiných chovatelských stanicích, byla chována psí plemena: německý ovčák, erdelteriér, knírač, boxer, dobrman, rotvajler, komodor, tatranští a karpatští čuvači. Kurzy pro vůdce a jejich psy obvykle trvaly deset a dvanáct týdnů. Výcvik psů probíhal v poslušnosti, skocích, šplhu, aportu, hlídání a odmítání potravy. Byli také cvičeni ke strážní službě, k obraně vůdce a k pronásledování zločinců. Nejnáročnější disciplínou byla práce na stopách. Po úspěšném zakončení zkouškou byli psi označeni jako „služební“ a přiřazeni k příslušné četnické stanici. Každý vůdce si vedl podrobný deník, v němž si zapisoval veškerý výcvik, použití psa ve službě a jeho výsledky.

Z hlediska právního byl problém používání psů četnictvem proti osobám, a nebylo rozhodující, zda se jednalo o psa služebního nebo obranného, vyřešen označením psa za zbraň. Podle konkrétního případu bylo možné použít psa proti osobě za podmínky stanovené zákonem pro použití zbraně a osoba musela být předem upozorněna na možné následky. Používání psů budilo na veřejnosti značný respekt, např.: když se pytláci dozvěděli, že příslušná četnická stanice měla služebního psa, raději odešli do sousedního rajonu.¹⁴

Výcvikové středisko Býchory

V 1952 bylo zřízeno nové výcvikové středisko v Býchorech, v bývalé vile Adolfa Richtera, ještě předtím než byla ukončena činnost v Ústavu pro chov a výcvik služebních psů četnictva v Pyšelicích. Zde byli psi převážně cvičeni pro kriminální a pořádkovou službu. V sedmdesátých až osmdesátých letech zaznamenala služební

¹³RULC, J., ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 65-91 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

¹⁴KRAJNÍK, V., ĎURIŠIN, V. a spol. *Policejní kynologie*. Bratislava: TELEM K&M a. s., Liptovský Mikuláš, 2009. 22-24 s. ISBN 978-80-8054-476-8.

kynologie rozvoj v oblasti metody pachové identifikace a byl zaveden nový systém výuky. Ve výcvikovém středisku se na svoji službu připravovali mimo jiné i psodvodi se svými psy od pohraničního oddělení Veřejné bezpečnosti, velitelé Sboru ozbrojené ochrany železnic, Sboru ozbrojené ochrany letišť nebo kynologičtí odborníci.

Výcvikové středisko bylo od roku 1996 podřízeno Odboru služební kynologie a hipologie Policejního prezidia ČR. Od roku 2009 je podřízeno pod Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR. Dnes zde probíhá základní výcvik na pachové práce, obranné práce, ale i na speciální práce jako je vyhledávání drog, výbušnin, akcelerantů, zbraní, osob nebo vyhledávání lidských ostatků a mnoho dalších.

V letech 1995-1998 byli zde připravováni psi a psodvodi pro vyhledávání min do zemí bývalé Jugoslávie.

Výcvikové středisko Plzeň – Bílá Hora

Výcvikové středisko Plzeň – Bílá Hora vzniklo v roce 1968 jako výcvikové středisko pro Ozbrojené ochrany železnic, později pro Železniční policii. Do roku 2003 zde probíhal výcvik služebních psů pro hlídkovou a pátrací službu a po roce 2004 byla převzata problematika speciální kynologie. V Plzni-Bílé Hoře se věnují problematice metody pachové identifikace, převýchově štěňat a výcviku klasické kynologie, specializace se rozmístily i mezi ostatní střediska.

Výcvikové středisko Dobrotice u Holešova

Jedná se sice o nejmladší, ale kapacitně největší policejní výcvikové středisko. V roce 1994 se zde konaly první kurzy pro psodvody. Činnost je především zaměřena na odbornou přípravu psodvodů a výcvik služebních psů PČR, vězeňskou službu a městskou policii. Výcvik je zaveden i ve speciálních disciplínách na vyhledávání osob v dopravních prostředcích a psy pro zásahové jednotky PČR. V roce 2010 z rozhodnutí tehdejšího vedení odboru služební kynologie započalo výcvikové středisko s výcvikem na speciální pachové práce. K této změně došlo z dojezdových vzdáleností. Změna nastala také v metodice výcviku na jednotlivé specializace. Začalo se upřednostňovat postupné vtiskávání pachů pomocí metody ATF prostřednictvím tzv. sniferů, oproti dříve používanému vyhledávání pachů v tzv. komíncích.

Výcvikové středisko Balkova

Součástí výcvikového střediska Plzeň-Bílá Hora bylo také odloučené pracoviště Balkova, kam v roce 2006 byly přesunuty některé specializace. Samotné středisko Balkova bylo po válce vylidněno, proto zde vznikla nejdříve ozdravovna pro děti, poté zde byla Střední policejní škola Ministerstva vnitra ČR, pak tu bylo zřízeno záchytné

zařízení pro cizince a nakonec Školici středisko Policejního prezidia ČR a odloučené pracoviště výcviku speciálních prací. I přes veškeré snahy o udržení došlo kútlumu kynologické činnosti a odloučené pracoviště je v roce 2011 uzavřeno a činnost střediska je přesunuta zpět do výcvikového střediska v Plzni- Bílé Hoře.¹⁵

2.3 Chovatelské stanice služebních psů

Chovatelská stanice služebních psů Pohraniční stráže Nový Žd'ár u Aše

Chovatelská stanice byla založena v roce 1951. Úkolem chovatelské stanice bylo odchovat co nejvíce fen, které budou produkovat tzv. raná štěňata. Znamenalo to, že budou vychovávána tak, aby okolo osmého měsíce byla schopna se adaptovat v nových podmínkách na svých útvarech. Svoji činnost nakonec ukončila z ekonomických důvodů v roce 1991.

Chovatelská stanice Pohraniční stráže Karlovy Vary

Historie chovatelská stanice se datuje kroku 1952. Nejdříve byli služební psi doplňováni ze zařízení Poddůstojnické školy v Doupově. V průběhu let Poddůstojnická škola Pohraniční stráže končí svoji činnost a přesouvá se do areálu bývalého zámku v Libějovicích. Vzhledem k tomu, že zde zůstala nadále karlovarská brigáda PS a bylo nutno dodávat větší počet služebních psů, vznikla pod velením 3. brigády PS oficiální chovatelská stanice služebních psů. Areál se nacházel na okraji Karlových Varů a díky této poloze byly dobře dostupné plochy pro výcvik služebních psů. Chovatelská stanice se především věnovala chovu německých ovčáků, protože se jednalo o nejvíce zastoupené plemeno u Pohraniční stráže. Chovatelská stanice Karlovy Vary svoji činnost ukončuje z ekonomických důvodů v roce 1965.

Chovatelská stanice služebních Veřejné bezpečnosti psů Prackovice nad Labem

Vznik chovatelské stanice se datuje kroku 1953. O jejím založení rozhodlo ředitelství Národní bezpečnosti a to z důvodu, že bylo potřeba hledat nové prostředky proti kriminálním žvlům páchající trestnou činností. Koncepce chovu měla své zaměření, ale to se ukázalo jako nedostatečné, a tak na základě získaných zkušeností se koncepce chovu postupně měnila. Roku 2011 se rozhodlo o ukončení činnosti chovatelské stanice z ekonomických důvodů.

¹⁵RULC, J.; ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 161-193 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

Chov služebních psů Pohraniční stáze na Slovensku

V roce 1955 byla založena chovatelská stanice na Slovensku taktéž u jednotek Pohraniční stráže. Protože se počet odchovaných psů postupně zvyšoval, v roce 1959 bylo velením PS rozhodnuto o přestěhování chovatelské stanice do areálu Záložno v Malackách. V roce 1960 se chovatelská stanice zapojila do projektu mezidruhového křížení karpatského vlka a německého ovčáka a zlepšení povahových, výcvikových a chovatelských vlastností. Chovatelská stanice se později přestěhovala do nového areálu v blízkosti Moravského Svatého Jánu.

Chovatelská stanice služebních psů Pohraniční stráže Libějovice

Byla založena v roce 1961 a stala se součástí Poddůstojnické školy služebních psů PS. K založení chovatelské stanice Libějovice došlo proto, že po zrušení chovatelské stanice PS v Pyšelích byl odchov psů rozmístěn mezi jednotlivé brigády PS. Bohužel tyto brigády nebyly tak efektivní, jak se předpokládalo. Nebylo jasné jak efektivně odchovávat štěňata pro PS, problematická byla i kontrola chovu a výsledky práce nebyly srovnatelné. V roce 2005 byly pozemky a budovy kolem chovatelské stanice v rámci prováděné restituce vráceny původním majitelům. Chovné feny byly přeřazeny do jiných chovatelských stanic.

Chovatelská stanice služebních psů Pohraniční stráže v Domažlicích

Chovatelská stanice v Domažlicích má své počátky v obci Hostouň, kde bylo původně chovatelské zařízení Pohraniční stráže domažlické brigády. V roce 1962 došlo k přesunu velitelství brigády do Domažlic a chovatelská stanice byla umístěna v areálu domažlické brigády, dnes areál Okresního ředitelství Policie ČR. Stanice byla určena pro odchov a výchovu štěňat pro Pohraniční stráž, později pro Policii ČR a další ozbrojené složky. V průběhu let prošla stanice rekonstrukcí s tím, že v roce 2018 dochází k jejímu přesunu do policejního objektu v Prackovicích nad Labem, kde byla původně Chovatelská stanice VB, která zanikla v roce 2011.¹⁶

2.4 Osobnosti, které stály u zrodu služební kynologie

Adolf Horák se narodil se 9. 3. 1890 a zemřel 28. 10. 1960. Byl velitelem Ústavu pro chov a výcvik služebních psů četnictva v Pyšelích. V roce 1920 společně s Theodorem Rotterem, Bedřichem Frommem a Josefem Ježkem stál u zrodu zřízení instituce služebních psů u četnictva. Rozhodl se, že dovede četnickou a policejní

¹⁶RULC, J., ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 223-310 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

kynologii na nejvyšší možnou úroveň a to i díky osobnímu srovnání sněmeckou kynologií. Také vydával články o problematice výcviku služebních psů, vzdělávání psovodu, o pachových pracích i obranných činnostech psa, do publikací, jako byly Svět zvířat, Náš pes nebo Kynologická revue.

Oldřich Pinkas se narodil se 3. 9. 1886 a zemřel 19. 2. 1960. Patřil mezi průkopníky oboru kynologie a to zejména ve výcviku služebních psů. Také byl autorem publikací, příruček a mnoha odborných článků z oblasti pátrací služby a používání služebních psů, které byly uveřejňovány v časopise Bezpečnostní služba. Též byl dlouholetým členem Klubu pěstitelů policejních a ušlechtilých psů. Bohužel v té době nebylo dostatek zkušeností, instruktorů ani odborné literatury a tak odcestoval do Státního ústavu pro chov a výcvik psů v Německu, kde načerpal odborné poznatky a zkušenosti. Své odborné poznatky přenesl do Svazarmu a tam je předával mladším generacím.

Theodor Rotter se narodil se 28. 3. 1873 a zemřel roku 1944. Zpracoval první služební předpis o používání policejních psů u četnictva a zasadil se o to, aby byli vycvičené psi voděni do služby. Dlouholeté zkušenosti v kynologii shrnul do mnoha publikací, knih a odborných pojednání, která se uveřejňovala v časopise Bezpečnostní služba. Také byl zodpovědný za to, že četnictvo zakoupilo první psi pro bezpečnostní službu. V roce 1912 založil první četnický psinec na území našeho státu a zabýval se zde chovem a výcvikem služebních psů.

Josef Ježek se narodil se 2. 8. 1884 a zemřel v březnu roku 1969. V roce 1919 dostal úkol napomoci vybudovat četnictvo na Slovensku. V roce 1925 se snažil o zdokonalování pátrací služby četnictva a za jeho přispění byl otevřen Ústav pro chov a výcvik služebních psů četnictva v Pyšelích. Během své kariéry se sem vracel a výcvik služebních psů neustále podporoval, přičemž se na této činnosti aktivně podílel. V roce 1928 stál u zrodu Ústředního četnického pátracího oddělení a také se stal jeho prvním velitelem. Též založil časopis pro příslušníky bezpečnostních sborů Bezpečnostní služba spolu s JUDr. Karlem Tomkem a Oldřichem Pinkasem. V roce 1939 byl jmenován ministrem vnitra protektorátní vlády a následně generálním velitelem četnictva. Služební kynologii se věnoval mnoho let.

Josef Povondra se narodil se 14. 3. 1871 a zemřel 8. 7. 1940. V roce 1907 založil první daktyloskopickou sbírku u četnictva na našem území a v roce 1911 do ní zasílaly daktyloskopické karty jednotlivé četnické stanice. Z pozice štabního kapitána podporoval spolu s Oldřichem Pinkasem a Josefem Ježkem služební kynologii. Byl

autorem mnoha pojednání v oblasti daktyloskopie a pátrací služby četnictva, které byly zveřejňovány v odborných časopisech.¹⁷

¹⁷RULC, J., ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 111-135 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

3 Kynologie a její možné využití při ochraně státu

Kynologie

Kynologie je nauka o psech, jejich chování, šlechtění, zevnějšku, plemenech, výživě, chovu, výcviku i nemocech. Cílem tohoto oboru je obohatit, naučit kynology o informace týkající se psa, a to jak v oblasti chovu, výchovy, výcviku tak i jeho použití ve výkonu sportovní ale služební kynologie. Samotná kynologie je tedy rozdělena následně.

- Sportovní kynologie se zabývá výcvikem psů v zájmové (sportovní) sféře např.: agility, dog frisbee, dog dancing, flyball a mnoho dalších odvětví.
- Služební kynologie se zabývá se výcvikem a zejména použitím služebních psů ve prospěch státu, které je realizováno ozbrojenými sbory státu.

Služební kynologie je rozdělena na základní a speciální služební kynologii. Základní kynologie je zaměřena na všestranné využití psů, přičemž se jedná se o hlídkovou a výjezdovou činnost a činnost u zásahové jednotky. Do speciální kynologie řadíme speciální kynologické postupy, které využívá zejména služba kriminální policie a to např. metoda pachové identifikace, vyhledávání drog, výbušnin a nástražných systémů, akcelerantů, zbraní a střeliv, lidských ostatků a vyhledávání dalších zájmových komodit důležitých z hlediska ochrany národních zájmů státu.¹⁸

Kriminalistická odorologie

Kriminalistická odorologie je odvětví kriminalistické techniky, které se zabývá studiem vzniku, významem a vlastností tělesného pachu, rozvojem metod a zajištění pachových stop a také kriminalistickým zkoumáním pomocí analytických přístrojů a biosenzorů.

Kriminalistická odorologie se rozděluje na dva směry a to tzv. olfaktoriku a olfaktoriku. Olfaktorika je jednou z metod odorologie, která je prováděna technickými prostředky, nejčastěji plynovým chromatogramem.

Olfaktorika je metoda, která se zabývá identifikací konkrétní osoby a jejím ztotožněním s pachem zajištěným na místě činu a natypované osoby to za použití speciálně vycvičeného služebního psa.¹⁹

¹⁸ ČESKO. Pokyn policejního prezidenta č. 145 z roku 2014: upravuje činnost služební kynologie. čl. 10 – 11. In.: ředitelství služby pořádkové Policejního prezidia České republiky

¹⁹ STRAUS, J. a KLOUBEK, M. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 26, 40-41 s. ISBN 978-80-7380-238-7.

3.1 Pachové stopy

Pach lze definovat „jako plynnou látku, která je schopna po dosažení prahové koncentrace vyvolat čichový vjem člověka nebo zvířete nebo odezvu analytického přístroje“.²⁰ Zdrojem pachu je biologický materiál pocházející z původce pachu (vlasy, pot, sliny, šupinky kůže) nebo též předměty, na které je přenesen pach původce – stálý kontakt (obuv, oděv nebo předměty osobní potřeby). Vznik zdroje pachu na předmětu nastane kontaktem původce (stopy na volantu motorového vozidla, na ložním prádle či nábytku). Trvanlivost stopy závisí na absorpčních vlastnostech materiálu a délce kontaktu. A proto, že jsou velmi nestálé, nalézt je v dostatečné kvalitě lze jen v uzavřených prostorech. Pachové stopy mají specifické vlastnosti, tudíž tvoří je velmi malé množství látky a jsou neviditelné ani je není možné nějakým způsobem zviditelnit. Trvanlivost pachu závisí na koncentraci pachu, vlastnostech objektu, na němž stopa vznikla a na okolních podmínkách jako je vlhkost, teplota nebo proudění vzduchu. Pachovou stopu tvoří látky, které mají většinou plynné skupenství, proto se postupně odpařují zpět do okolí. Stopa není již použitelná, pokud se koncentrace sníží pod určitou hranici, též může být ovlivněna různými procesy, jako je vysychání nebo hnití.²¹

Pachová stopa vytvořená člověkem je považována za pramen důkazu, protože může sloužit k individuální identifikaci osoby, která se nějakým způsobem podílela na trestném činu. Pachové stopy nelze relativně zničit, či je překrýt. Hlavní zdroje lidského pachu je:

- Dýchání (plicní, kožní).
- Výměšky kožního mazu a orgánů s vnitřní sekrecí.
- Exkrementy.
- Krev (pocházející z vnitřního prostředí těla).
- Pot.
- Kožní šupinky, vlasy nebo ochlupení.²²

Čich

Nejdůležitější smyslem psa je právě čich a říká se, že pes tzv. vidí nosem. Proto, aby pes využil své schopnosti čichového ústrojí, je potřeba ho cílevědomě a výcvikem

²⁰MUSIL, J.; KONRÁD, Z.; SUCHÁNEK, J.. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. 185 s. ISBN 80-717-9878-9.

²¹ŠIMOVČEK, I. *Kriminalistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-343-8.

²²STRAUS, J.; KLOUBEK, M. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 54-56 s. ISBN 978-80-7380-238-7.

neustále cvičit.²³ Člověk má 100 až 250 milionů čichových receptor, přičemž pes jich má mnohonásobně více a to kolem miliardy, počet záleží na velikosti a stavbě těla psa. Psi mají čtyřikrát větší hmotnost čichových center v poměru k velikosti mozku než člověk. Proto pes dokáže vnímat pachy hluboko pod prahem možností lidského vnímání. Člověk, který nepotřebuje rozeznávat pachy, má ve své dlouhodobé paměti uloženo okolo 200 různých pachů. U psa tato informace není známa, ale odhaduje se, že je jich mnoho a že jsou uloženy v dlouhodobé paměti.

Pachové látky, které přijdou do kontaktu s čichovými receptory psa během vdechnutí, tak k jejich identifikaci dochází až po rozpuštění v hlenu na povrchu nosní sliznice. Rozdíl mezi čichem člověka a psa je v tom, že psi mají pohyblivé nozdry. Při nasátí vzduchu mohou vzduch vyfukovat jiným směrem, aby tak nedocházelo k odfouknutí zdroje pachu. Pes dokáže na rozdíl od člověka rozeznat jen nepatrné množství a to díky tomu, že nasává vzduch do horních nosních komor. V horní části se totiž nachází oblast, v níž nedochází k odchodu pachu ani při vdechnutí. V této části se pach kumuluje a stává se tímto intenzivnější.²⁴

3.2 Metody používané při výcviku služebních psů

Jedná se o činnost psovoda, kterými mám psa naučit jednoduchým, ale i složitým cvikům. Samotný výcvik je zaměřen tak, aby pes mohl vykonávat určité druhy práce, ať se již jedná o základní či speciální činnosti. Rozlišujeme čtyři základní metody výcviku:

- Mechanickou metodou lze dosáhnout naprosté ovladatelnosti a poslušnosti psa, avšak pes nemá k práci ani k výcviku přirozený vztah, chuť a nepracuje samostatně. Pes se projevuje před psovodem zpravidla bázlivě, nemá k němu důvěru, čímž je potlačována jeho povaha. Metoda tohoto způsobu je dnes již na ústupu.
- Chuťově dráždivá metoda využívá při výcviku služebních psů podněcování příjemných, nepodmětných vlivů. I přesto, že pes má radost z výcviku, má chuť do práce a dobrý vztah k psovodu je nedostatkem přesnosti cviků a to zvláště při rušivých momentech.

²³HRUŠOVSKÝ, J. *Pes a jeho výcvik*. Vyd. 2., (dopl. a přeprac.). Praha: Naše vojsko, 1990. 79 s. ISBN 80-206-0091-4.

²⁴STRAUS, J.; KLOUBEK M. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 74-77 s. ISBN 978-80-7380-238-7.

- Metoda kontrastní střídá příjemné a nepříjemné podmínky. Metoda spočívá v tom, že na jedné straně jsou nepříjemné podněty (tlak ruky, trhnutí obojkem apod.) a na druhé straně jsou příjemné podněty (pamlsek, pohlázení apod.). Musí být kontrast mezi působením příjemného a nepříjemného pocitu přesně uspořádán, aby metoda měla žádoucí účinek.
- Metoda napodobovací je používána jako pomocného způsobu při výcviku, dráždění, učení štěkání na rozkaz nebo při překonávání překážek zejména při výcviku štěňat.

Podmínky pro výběr služebních psů

Ozbrojené sbory získávají služební psy ze svých chovatelských zařízení, v případě, že je jich nedostatek, odkupují psy z civilního sektoru. Při výběru dbá psovod na to, pro jakou činnost bude pes používán. Většinou si psovod vybírá štěně ve věku asi osmy týdnů. V tomto věku je pes schopný se rychle adaptovat do nového prostředí a zároveň si rychle zvykne na nového pána. Samozřejmě důvod, proč se vybírá štěně v tomto věku, je proto, že zkušený psovod dokáže odhadnout jeho budoucí použití a to z dostupné dokumentace, výsledků jeho rodičů či predikovaných vlastností. Většina začátečníků si vybírá německého ovčáka, protože má vlastnosti vyžadující pro výkon budoucí služby jako je ostražitost, vytrvalost, výborný čich, bystrost a rychlost.²⁵

3.3 Využití služebních psů v kriminalisticko-policejní praxi

V české kriminalisticko-policejní praxi jsou služební psi využíváni ve smyslu interních aktů řízení policie a to jak pro základní kynologické činnosti, tak i pro speciální pachové práce, tedy speciální kynologické činnosti.²⁶ Samotné použití se dělí následně.

Základní kynologické činnosti - Hlídkový psi

Tito psi se využívají k přímému výkonu služby, kde je kladem větší důraz na obranné práce, razantní zákroky proti pachateli, při likvidaci výtržností a na průzkumy objektů.

²⁵KOMOLÝ, A. *Výcvik služebního psa*. 2. vyd. Praha: Naše vojsko, 1965. Základní svazarmovská knihovna. 49-50, 89 s.

²⁶STRAUS, J.; KLOUBEK M. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 19 s. ISBN 978-80-7380-238-7.

Základní kynologické činnosti - Pátrací psi

I u těchto psů je kladen větší důraz na sledování pachových stop., vyhledávání nábojnic nebo věcí. I tito psi musí být schopni zadržet pachatele, ochránit psovoda a provést průzkum objektu.

Speciální kynologické činnosti

Do speciální kynologie řadíme takové kynologické postupy, které využívá zejména služba kriminální policie při odhalování organizované, závažné, či jiné trestné činnosti. Pro tyto činnosti jsou vybíráni služební psi, kteří plní velmi náročné úkoly zejména při odhalování nástražných výbušných systémů, výbušnin, drog a jiných komodit, na které cílí ozbrojené složky při ochraně majetku, života a zdraví občanů. Samotné speciální činnosti jsou dále rozděleny následně.

Specializace na vyhledávání omamných a psychotropních látek

Tato metoda slouží k odhalování omamných a psychotropních látek v osobních automobilech, objektech, zavazadlech a mnoha dalších místech, kde mohou být ukryty. Metoda vyhledávání je založena na vysoké citlivosti čichového ústrojí psa, který spolehlivě vyhledá a detekuje specifický okruh látek, pro který má vytvořenou čichovou paměť. Rozsáhlost druhů drog vypovídá o tom, že výcvik služebních psů k vyhledávání těchto látek je velmi obtížný. Drogy, které většinou zneužívají závislé osoby, jsou přírodního charakteru (marihuana, hašiš, opium, heroin, kokain) a syntetického charakteru (pervitin, extáze). Veřejnost má představu o tom, že pes vycvičený na vyhledávání omamných a psychotropních látek je vlastně závislý na drogách. Opak je však pravdou. Psovod musí při výcviku a zejména při vyhledávání dbát na to, aby služební pes nikdy nepřišel do kontaktu se samotnou drogou.

Specializace na vyhledávání palných zbraní a jejich komponentů

Pes je schopen vyhledat a detekovat spálený prach, zbytkové množství nespáleného střelného pachu, pach zbraně a jejich komponenty a také olej používaný ke konzervaci. Využití služebních psů je v této oblasti neefektivní, počet malých psů v reálné praxi neodpovídá nákladům na jeho výcvik, výživu a ustájení psa. Samotný výcvik je zaměřen na rozeznání všech pachů, které mají nějaký vztah k palným zbraním a jejich komponentům. Tento druh výcviku je typově shodný s výcvikem určeným k nalezení omamných a psychotropních látek.

Nejčastěji se požaduje použití speciálně vycvičených psů pro ohledání místa činu, kde byla použita střelná zbraň. Čím dříve je pes povolán na místo vyhledání, tím

je větší pravděpodobnost nalezení střelné zbraně nebo jejích komponentů a to i v případě jejího ukrytí.

Specializace na vyhledávání výbušnin

Jedná se o jeden z prostředků protiteroristických opatření, kdy speciálně vycvičení psi a psovodi vyhledáním výbušnin a výbušných nástražných systémů předcházejí útokům. Nástražný výbušný systém je zpravidla předmět sestavený z výbušniny (trhaviny) nebo zápalné látky, který obsahuje pyrotechnický prostředek a je vybaven funkčními prostředky jako je roznětka se zpožděvačem apod.

Výcvik je prováděn v osobních automobilech, budovách, skladech, v dopravních prostředcích, zavazadlech a další. Začátky pyrotechnické činnosti se datují od roku 1958, do této doby prováděli pyrotechnickou práci pouze vojenští pyrotechnici.

Dnes je činnost policie především zaměřena na vyhledávání a likvidaci munice po 2. světové válce. V průběhu času došlo k rozšíření používání služebních psů na všechna krajská policejní ředitelství z důvodu nárůstu trestné činnosti páchané pomocí výbušnin právě pro jejich snadnou dostupnost.

Specializace na detekci akceleračtů

Tato specializace byla zavedena u Policie ČR v roce 2002. Jedná se o novou metodu kriminalistické techniky, která zjišťuje hořlavé látky - urychlovače hoření tzv. akceleračty, které používají žhář při zakládání požárů. Díky této metodě lze nalézt i sebemenší rezidua látek v ohořelých zbytcích na požářišti a dále i na oděvech žhářů.

Žhář používají hořlavé kapaliny k tomu, aby došlo k rychlému šíření požáru a znesnadnění jeho včasného uhašení. Požár způsobuje větší škody a také zakrývá a ničí stopy. Při použití pevných látek nedojde k rychlému vznícení a je tu větší pravděpodobnost včasného uhašení, případně k uhašení samovolnému. Oproti použití hořlavých kapalin, které jsou snad dostupné a levné, např. benzín.

Úkolem služebního psa je označit místo, kde se nacházejí zbytky hořlavých kapalin a po jejich zajištění jsou odeslány kriminalistickými technikami ke zkoumání. Pokud pes nenalezne žádné hořlavé látky, neznamená to, že selhal, ale znamená to pouze to, že se již v požářišti žádné zbytky hořlavých kapalin nenacházejí.

Specializace na vyhledávání lidský ostatků, jejich částí nebo míst jejich uložení

Metoda je založena na vysoké citlivosti čichového ústrojí psa, které dokáže zachytit specifický okruh látek i ve velmi složitých podmínkách. K dosažení co nejlepších výsledků je potřeba praktický výcvik, který je přizpůsoben skutečným

podmínkám. Pes vycvičený na vyhledávání lidských ostatků je schopen vyhledat lidské ostatky ukryté v pevném terénu, ale i pod vodní hladinou. Vycvičený pes je schopný vyhledat skryté lidské pozůstatky, ale je schopen nalézt i materiální předměty, které se dostaly do kontaktu s lidskými ostatky. I sebelépe vyčištěné prostory, kde se nacházela nebo převážela mrtvola, obsahuje pach, který se vyskytuje ještě po dlouhou dobu. Nález doličných věcí, které byly v kontaktu s tělem zemřelého, jsou důležité z hlediska směru pátrání po pachateli i pozdějšího dokazování v trestním řízení.²⁷

Specializace metody pachové identifikace

Metoda pachové identifikace se používá k identifikaci osob nebo věcí a spočívá v porovnání pachové stopy na místě činu s pachem odebraným podezřelé osobě. Srovnání těchto dvou pachů provádí speciálně vycvičený pes. Metoda vychází z existence individuálního pachu jedince, který je zachycován na speciální sorbetkaninu nazývanou aratex. Při použití této metody se jenom využívá krátkodobá čichová paměť služebního psa. Z historie je známo, že Ministerstvo vnitra v roce 1918 pro velký nedostatek psů a psovodů začalo spolupracovat s kynologickými organizacemi a začalo vytvářet a stanovovat podmínky pro použití služebního psa. V téže době se u nás začalo se zajišťováním pachových stop. V případě, že pachatel při útěku něco ztratil, odhodil či schoval, bylo možno posléze použít takto zajištěnou pachovou stopu k následné individuální identifikaci. Mohla být tedy provedena tzv. rekognice, což znamená, že pes načichal doličnou věc a byl naveden k hloučku osob, mezi nimiž byla podezřelá osoba. Po nalezení stejného pachu u osoby pes tuto osobu tzv. vyštěkal. V Československu (dnes v České republice) je, metoda používaná od roku 1975. V současné době se metoda pachové identifikace využívá v rámci oboru kriminalistické odorologie.²⁸

Specializace na vyhledávání ukrývajících se osob

Tato metoda se dnes využívá zejména při ochraně vnějších hranic Schengenského prostoru. Takto vycvičený pes může být použit k pronásledování pachatele nebo podezřelé osoby, v rámci domovní prohlídky, kde je cílem nalézt úkryt pachatele. Pátrací psi jsou také cvičeni i k jiným specializacím a to k vyhledávání ukrývajících se osob v dopravních prostředcích, ukrytých palných zbraní a střeliva a ukrytí omamných látek.

²⁷ STRAUS, J. a KLOUBEK M. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 32-40 s. ISBN 978-80-7380-238-7.

²⁸ RULC, J., ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 390-396 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

Specializace na vyhledávání tabáku a jiných tabákových výrobků

Speciálně vycvičení psi jsou využíváni při boji s nelegálním dovozem, přechováváním a hlavně výrobou zboží. Způsob výcviku psů se nějak neliší od standardního výcviku speciálních pachových prací. Základem je látka – tabák nebo tabákové výrobky, kterou psovod ukládá v různém množství do zavazadel, automobilů, skladů, prostředků hromadné dopravy apod. Výcvik probíhá formou hry, kdy pes hledá svoji „hračku“, která je napachovaná jako látka, jež se pes učí hledat. Po nějaké době se psovi pach hledané věci tzv. vtiskne (uloží do paměti) a takto uloženou informaci pak využívá ke své činnosti při hledání.

Specializace na vyhledávání bankovek

Speciálně vycvičení psi jsou schopni vyhledat a označit různé druhy bankovek nebo cenných papírů. Na základě specifického pachu barvy, která se používá při tisku, jsou schopni psi odhalit bankovky ukryté v zavazadlech, ve vozidlech a jiných prostorách. Cílem použití služebních psů je zabránit v rámci dovozu, vývozu a průvozu většího objemu cenin, který by ohrožoval devizový trh.²⁹

Specializace na CITES

Cílem použití služebních psů je zabránit nelegálnímu obchodování s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Objevitelem metody výcviku psů speciálních pachových prací na vyhledávání pašovaných zvířat a jejich ostatků je Australan Steve Austin. Od roku 2005 se tomuto výcviku věnují ve výcvikovém středisku v Heřmanicích.³⁰

²⁹STRAUS, J. a KLOUBEK M. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 32-40 s. ISBN 978-80-7380-238-7.

³⁰*Ministerstvo životního prostředí* [online]. 2015 [cit. 2018-03-10].

Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/cites_obchod_ohrozenymi_druhy.Co je to CITES.

4 Současná služební kynologie a její možnosti využití

Po rozdělení Československé republiky v roce 1993 se rozdělila i služební kynologie a to na Českou a Slovenskou. Došlo k vzniku Českomoravské kynologické unie, do které vstoupil i Český kynologický svaz. V roce 1994 vešel v platnost nový Zkušební a soutěžní řád pro sportovní výcvik psů v ČR. Avšak nový zkušební řád nedbal tradic československé kynologie a směřoval spíše od služební kynologie ke sportu. V této době několik kynologů a funkcionářů bezpečnostních složek přišly s nápadem sdružit kynologii všech ozbrojených složek a zájemce z civilní kynologie, jež mají zájem o pokračování služebního výcviku (s rozvojem dalších schopností psa). Cílem bylo obnovení a udržení kvality výcviku psů a navázání na tradice našich národních zkušebních řádů, proto se vytvořila nová organizace s názvem Speciální kynologický svaz TART. Umožnilo to provozovat takový výcvik psa, který směřoval k výcviku bezpečnostních sborů. Metodika výcviku zkušebního řádu byla připravena tak, aby dosahované výkony přibližovaly požadavkům praxe a psi byly připravovány pro službu v bezpečnostních složkách Policie ČR, Armáda ČR, Vězeňská služba, Celní správa nebo pro práci v soukromých bezpečnostních službách. Jediné kynologické sdružení tedy spojilo všechny ozbrojené složky státu jako je Policie ČR, Armáda ČR, Vězeňskou službu ČR, Celní správu ČR a městskou policii. Došlo i na spolupráci odborů služební kynologie v ČR a SR s univerzitami v Praze a Košicích. Účelem bylo umožnit studium v nově otevřeném bakalářském studijním oboru Speciální chovy pro vedoucí pracovníky služební kynologie, byly domluvené odborné stáže pro studenty v chovatelské stanici Prackovice nad Labem. V roce 2004 – 2005 ČZU v Praze nabídla služebním kynologům ozbrojených sborů možnost řádného studia v oboru Speciální chovy a Kynologie.³¹

Policie ČR používá nejvíce psů. A to jak v hlídkové službě na prohlídku a průzkum terénu i v úseku veřejné ochrany, ale taky k pronásledování a zadržení pachatele. V pátrací službě se používají psi k pátrání po osobách a věcech. Ve strážní službě psi chrání objekty, pomáhají při eskortě osob anebo tam kde je zrovna potřeba. Dalším rozdělením je použití psů na speciální pachové práce a to především na drogy, vyhledání výbušnin, vyhledávání akceleračtů, vyhledávání zbraní a metodu pachové identifikace.

³¹RULC, J.; ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 525-541 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

Celní správa ČR je jedna z prvních v Evropě, která vycvičila a zařadila do výkonu služby psy na vyhledávání tabákových výrobků, ale i na vyhledávání ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin. Celní správa dnes využívá mnoho speciálně vycvičených psů a to na vyhledávání zbraní a střeliv, drog nebo vyhledávání anabolik, jež se čím dál tím více stávají předmětem nelegální obchodu, a také využívá hlídkových psů. Dobře zareagovali v době, kdy byla aktuální metanolová kauza v roce 2012, kdy speciálně vycvičily prvního psa na vyhledávání lihu a výrobků s obsahem alkoholu. V roce 2013 byl vycvičen první pes na vyhledávání bankovek. Od roku 1996 začalo fungovat, výcvikové zařízení služební kynologie Celní správy ČR v Heřmanicích, kde se zejména věnovaly výcviku služebních psů na speciální pachové práce.

Vězeňská služba využívá služebních psů zejména v rámci zajišťování bezpečnosti příslušníků, jako donucovacího prostředku, k pronásledování uprchlých obviněných či odsouzených, zajištění bezpečnosti při eskortě, vyhledávání omamných a psychotropních látek. Vězeňská služba v minulosti nedisponovala vlastním výcvikovým střediskem a tak byly do roku 1993 psy cvičeni v Poddůstojnické škole psovodů v Libějovicích. Po jejím zrušení v průběhu několika let došlo ke spolupráci s Policií ČR, a tato zajišťovala výcvik ve výcvikovém středisku v Býchorech. V roce 2005 je vybudováno první oficiální výcvikové středisko pro Vězeňskou službu ČR v Jiřicích. Samotný provoz výcvikového střediska dnes zajišťuje výcvik psů a vzdělání psovodů ve všech potřebných kategoriích využitelných pro vězeňskou službu.³²

Horská služba uvádí první zmínky o použití psa při záchraně v lavině již z roku 1773 v Krkonoších. V letech 1930-1935 se začali aktivně používat psy právě na záchranné práce v Evropě a hlavně v alpských zemích. V roce 1993 došlo k založení subkomise důsledkem rozmachu turistiky a potřeby regulovat činnost v horách a ta pracovala do roku 1999. Ukázalo se, že je potřeba navýšit počet služebních psů Horské služby ze stávajícího stavu tří psů. Tedy v roce 2002 a 2003 nastupuje nová generace psovodů. V současnosti Horská služba nevlastní žádné služební psy a proto si je musí tzv. smluvním vztahem s psovodem a Horskou službou zajistit, kdy psovod svého psa půjčuje.

³² ³²RULC, J.; ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 551-556, 589-638 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

Armáda využívání služebních psů již od dávných dob. Samotný výcvik služebních psů dnes probíhá ve Veterinární základně Grabštejn. Zaměření výcviku psů je především na strážní a obranou službu, ale i na speciální výcvik na vyhledávání zbraní, drog, výbušnin a na záchranné práce. I ochranu vojsk před terorismem. Psovodi spolu se služebními psy pomáhali při odstraňování následků ničivých povodní, jsou zapojováni do zahraničních misí v Kosovu, Afghánistánu nebo Iráku. Budoucími úkoly Armády ČR je zaměření na vyhledávání osob, zbraní a střeliv, výbušnin a drog. Důležité je také zapojení psů a psovodů armády do Integrovaného záchranného systému. V době míru se s psovody a psy počítá v posílení bezpečnostních opatření při významných akcích, které organizuje stát. Vojenská policie má služební psi pro nasazení v místě kriminálního činu, na vyhledávání drog, pachových stop nebo zbraní, zajišťování bezpečnosti vzácných návštěv a delegací.³³

Obecní (městská) policie zahajuje svoji činnosti po roce 1990. Zřízení obecní policie provádí Zastupitelstvo města a to obecně závaznou vyhláškou zřizuje a ruší městskou policii. Útvary městské policie jsou v současné době ve všech územních samosprávních celcích, samozřejmě ne ve všech jsou psovodi. V roce 1992 byl založen útvar psovodů v rámci městské policie hlavního města Prahy. V rámci hlídkové služby jsou psi nasazováni především pro posílení hlídek, zajištění veřejného pořádku, provádí hlídkovou činnost v rizikových lokalitách, při prověřování objektů napojených na pult centralizované ochrany. U pražské městské policie byla v roce 2004 založena záchranná kynologická skupina.

Hasičský záchranný sbor ČR je další organizací, která využívá psích specialistů, avšak nemá své vlastní. Využívá ostatní státní instituce jako např. Policie ČR, kde jsou psi používáni k vyhledávání akceleračních, dále Horská služba ČR (také nemá své vlastní psy) na vyhledávání lidí v sutinách.

USAR – Vyhledávací a záchranný odřad je podřízen ministerstvu vnitra, s tím, že je využíván k zahraničním vyhledávacím i záchranným operacím. Psi jsou využíváni především z civilních kynologických organizací.

Svaz záchranných brigád kynologů ČR využívají vycvičené psi k záchranným pracím na vlastním území a to k vyhledávání živých a mrtvých osob v sutinách, na volném prostranství nebo i na vodních plochách.

³³ ³³RULC, J.; ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 633-638, 661-664 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

Lze i využít **Český kynologický svaz**, který se spíše věnuje sportovní kynologii, přesto je možné využít k vyhledání osob, k propátrávání budov, objektů a prostor. **Soukromé bezpečnostní agentury** většinou využívají psi ke strážní službě, k ochraně budov, k detekci omamných a psychotropních látek a detekci akcelera³⁴ntů.

³⁴RULC, J.; ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. 733-736 s. ISBN 978-80-904210-8-0.

5 Instituce zabývající v současnosti kynologií

V této kapitole podrobně rozeberu instituce, které se zabývají kynologií jako specializovaným oborem. Některé instituce jsou hrazeny ze státního rozpočtu, jiné z dotací, příspěvků, vlastních zdrojů, z projektů nebo darů. Každá instituce však nemůže využívat své psovody se psy k ochraně státu. Tato skutečnost je ovlivněna absencí odpovídajícího zákona, který by tuto problematiku upravoval.

Instituce	Zařazení	Počty psů	Možnost využití při ochraně státu
Policie ČR	Profesní kynologie	714	Pes všestranný (hlídkový, pátrací, strážní), pes specialista (detekce zbraní a výbušnin)
Celní správa ČR	Profesní kynologie	63	Pes všestranný (hlídkový) Pes specialista (detekce omamných a psychotropních látek, výbušnin a vyhledávání osob)
Armáda ČR	Profesní kynologie	250	Pes všestranný (hlídkový, pátrací) Pes záchranářský Pes specialista (detekce zbraní, výbušnin a vyhledávání osob)
Vězeňská správa ČR	Profesní kynologie	220	Pes všestranný (hlídkový, pátrací) Pes specialista (detekce zbraní, výbušnin, omamných a psychotropních látek a vyhledávání osob)
Obecní policie	Profesní kynologie	nezjištěny	Pes všestranný (strážní, hlídkový, pátrací)
Soukromé bezpečnostní služby	Profesní kynologie	nezjištěny	Pes všestranný (hlídkový, strážní a pátrací), pes specialista (detekce omamných a psychotropních látek, výbušnin a i jiné komodity)
Horská služba ČR	Profesní kynologie	13	Pes záchranářský
Integrovaný záchranný systém	Záchranná kynologie státu	nezjištěny	využívá psů ze státních institucí a zájmových organizací
Hasičský záchranný sbor ČR	Záchranná kynologie státu	2	Pes záchranářský Pes specialista (detekce akceleračních) využívá psů ze státních institucí
USAR-vyhledávací a záchranný odřad GR HZS MV	Záchranná kynologie státu	nezjištěny	Pes záchranářský (vyhledávání v sutinách a na plochách) využívá psů ze státních institucí a zájmových organizací
Speciální kynologický svaz TART	Kynologie zaměřená na bezpečnostní sbory	200	Pes všestranný (hlídkový, strážní, pátrací), případně specialisté
Svaz záchranných brigád kynologů ČR	Záchranná kynologie civilní (občanská)	nezjištěny	Pes všestranný (pátrací), případně specialisté
Český kynologický svaz	Sportovní kynologie	20 209	Pes všestranný (pátrací), případně specialisté

(vlastní zdroj)

Policie České republiky

Policie ČR je ozbrojený bezpečnostní sbor zřízený zákonem č. 273/2008 Sb. Jejím úkolem je sloužit veřejnosti, chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek a předcházet trestné činnosti. Policie ČR je podřízena ministerstvu vnitra. Tvoří ji policejní prezidium, útvary s celostátní působností, krajská ředitelství a v neposlední řadě útvary zřízené v rámci krajských ředitelství. Celkem zákon zřizuje 14 krajských ředitelství. Generálním ředitelem je genmjr. Mgr. Bc. Tomáš Tuhý. Policejní složky působí v mnoha sférách, od zajišťování bezpečnosti silničního provozu po potírání kriminality, ochrany veřejného pořádku, ve věcech zbraní a střeliva, odhalování nelegální migrace, ochranu ústavních činitelů a objektů zvláštního významu. Jedná se o nejpočetnější bezpečnostní sbor v České republice, kde najdeme pyrotechniky, psovody, potápěče, dopravní policii, letce, odstřelovače či znalce v oboru kriminalistického zkoumání, ale také řadové policisty v místních a obvodních oddělení.³⁵

V roce 1997 na Policejním prezidiu vznikl odbor služební kynologie a hipologie, přičemž v témže roce dochází i k reorganizaci jednotlivých útvarů zabývajících se služební kynologií a hipologií. Práce odboru spočívá v zabezpečování přípravy psovodů a služebních psů ve výcvikových střediscích a odchovem a výchovou štěňat a mladých psů v chovatelských zařízeních pro doplnění stavu služebních psů Policie ČR. Odbor je taktéž odpovědný za tvorbu důležitých norem, které jsou nutné pro celý proces, který řídí služební kynologii. Nejčastěji využívaným plemenem psa je německý a belgický ovčák a také labradorský retrívr. Mezi tato plemena jsou v menší míře zařazena i další plemena jako je knírač, rotvajler, dobrman, pitbulteriér, americký stafordšírský teriér a také i výmarský ohař.

Policie ČR má k plnění svých úkolů celkem 714 služebních psů. V současné době je zařazeno u krajských ředitelství a útvarů s celostátní působností celkem 413 hlídkových, výjezdových a strážních psů a 278 psů specialistů. Jak je již zmíněno v předešlé větě, nejvíce psů je připravováno pro hlídkovou službu a k pátrání po osobách a věcech. Dalšími vycvičenými psi jsou specialisté cvičeni pro vyhledávání drog, akcelerantů zbraní a střeliva, výbušnin, vyhledávání osob skrytých v dopravních prostředcích, či metodu pachové identifikace.³⁶

³⁵*Policie České republiky* [online]. © 2018 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31].

Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>

³⁶*Policie ČR: Odbor služební kynologie a hipologie* [online]. © 2018 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Samotný služební pes je používán jako donucovací prostředek ve smyslu § 52 zákona 273/2008 Sb. o Policii České republiky. „Čl. 5 Výkon služby s použitím služebního psa:

1. *Výkon služby se služebním psem může provádět psovod, který absolvoval odborný kurz ve výcvikovém středisku. Do výkonu služby může být zařazen pouze s jemu přiděleným služebním psem, s nímž odborný kurz absolvoval. Služební pes je psovodovi přidělován (odnímán) do osobní péče k individuálnímu nebo hromadnému ustájení rozhodnutím služebního funkcionáře s personální pravomocí současně s rozhodnutím o přiznání nároku náležitostí výživného na služebního psa.*
2. *Služební pes smí být použit ve výkonu služby zásadně podle zadané kategorie; bez zadané kategorie nesmí být použit k výkonu služby. Kategorie stanoví ředitel ředitelství.*
3. *Vyslání služebního psa s psovodem k plnění úkolů rozhoduje vedoucí oddělení nebo nadřízený služební funkcionář.*
4. *Policista odpovědný za činnost na místě činu zajistí pro psovoda doprovodnou hlídku, která odpovídá za zajištění stop a předmětů nalezených při pachových pracích služebního psa a za bezpečnost psovoda.*
5. *Způsobu použití služebního psa na místě činu rozhoduje psovod na základě vyhodnocení situace v souladu s kriminalisticko-taktickými zásadami. V případě potřeby si vyžádá cestou policisty odpovědného za činnost na místě činu dalšího psovoda se služebním psem.*
6. *V případě úspěšného použití služebního psa sepiše psovod „Protokol o použití služebního psa“. V případě přímého vyžádání služebního psa (např. ohledání místa činu, vyhledání zájmových komodit) a jeho nepoužití sepiše psovod úřední záznam, kde popíše důvod jeho nepoužití. Statistická hlášení a vzor „Protokolu o použití služebního psa“ stanoví ředitel ředitelství a zveřejní jej na intranetových stránkách ředitelství 4).“³⁷*

Možnosti využití služebních psů je téměř pro všechny složky Policie ČR, přičemž služební kynologie neztrácí na svém původním významu. Pes je stále nenahraditelný pomocník a to i přes velké množství technických vymožeností a přístrojů, které policie nasazuje do praxe pro zkvalitnění své práce. Pro využití u policejních útvarů prochází služební pes velice náročným výcvikem, který vlastně trvá

³⁷ČESKO. Závazný pokyn policejního prezidia č. 80 z roku 2014.: upravuje činnost služební kynologie a služební hipologie čl. 5. In.: odbor služební kynologie a hipologie ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky

po celý jeho služební život, který bývá zpravidla do 8-10 let věku. Kynologickou činnost služebních psů dělíme na základní a speciální. K preventivní činnosti se používají hlídkoví psi při prohlídce a průzkumu terénu, v úseku ochrany veřejného pořádku ale také při pronásledování a k zadržení pachatele. Dalším použitím psa je pro vyhledávání a sledování pachových stop po hledaných a pohřešovaných osobách. Jednou z mnoha úloh strážných psů je střežení objektů, eskort osob nebo další policejní činnosti. Co se týče specializací služební kynologie, jde především o vyhledávání omamných a psychotropních látek, vyhledávání výbušnin a nástražných výbušných systémů, vyhledávání akceleračních, vyhledávání palných zbraní a jejich komponentů, ale také o metodu pachové identifikace.³⁸

Závěr:

Činnost kynologie je plně hrazena ze státního rozpočtu. Doba výcviku a použitelnost služebního psa je přibližně za 6 až 18 měsíců. Výcvik je prováděn v třech výcvikových střediscích, kde je prováděna realizace výcviku psů a přezkušování (v Býchorech u Kolína, Dobroticích u Holešova, Bílé Hoře u Plzně). V chovatelské stanici v Domažlicích je realizován chov služebních psů, který je dnes v útlumu a bude převeden ke dni 1. 6. 2018 do Chovatelské stanice PP v Prackovicích nad Labem.³⁹

Celní správa

Celní správa je bezpečnostním sborem a její činnost je součástí systému celního dohledu v rámci jednotného celního území Evropské unie. Celní správa spadá pod ministerstvo financí. Tvoří ji generální ředitelství cel, dále 14 krajských celních úřadů včetně územních pracovišť a celní úřad Praha Ruzyně. Celní úřad Praha Ruzyně zajišťuje celní dohled na největším českém mezinárodním letišti, které odbavuje lety do zemí Evropské unie i mimo ni. Celní správa České republiky má dva základní úkoly, a tím je ochrana a regulace domácího trhu formou výběru cla z dovozu zboží a dohled nad tím, aby nebyl ohrožen život nebo zdraví lidí, zvířat či rostlin. Členství v Evropské unii znamenalo také, aby celní správa při plnění svých úkolů usnadnila mezinárodní legální obchod. Tento cíl bylo možné splnit jen za pomoci modernizace celní správy a to v oblasti celní řízení i technického vybavení. Členství v Evropské unii přineslo také sbližování celní legislativy a celních postupů s evropskými standardy. Vstupem do Evropské unie došlo ke zrušení celních kontrol na pozemních hranicích České republiky.

³⁸*Policie České republiky* [online]. © 2018 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>

³⁹*Policie České republiky: projekty služební kynologie* [online]. © 2018 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/sprava-zapadoceskeho-kraje-akce-a-projekty-sluzebni-kynologie.aspx>

Celní správa je správcem spotřební daně. Má za povinnost chránit kulturní dědictví hlavně při vývozu památek sbírkových předmětů, ale také předmětů kulturních hodnot a archiválií. Jejich další prací je také sledovat, kde se pohybuje kulturní památka, zda je vystavena, zapůjčena nebo použita pro jiné účely vyvezená. Provádí také dohled nad Washingtonskou úmluvou CITES, která chrání volně žijící živočichy a planě rostoucí rostliny. Celní práva je též orgánem činným v trestním řízení v oblasti cel, daní, nedovolené přepravy omamných látek, porušování předpisů s nakládkou kontrolovaného zboží, neoprávněný obchod s vojenským materiálem nebo neoprávněné nakládání s nebezpečnými odpady. Patří sem také porušování autorských práv, průmyslových práv a práv k ochranné známce. Mimo jiné jim zvláštní zákony umožňují kontrolovat dodržování povinných přestávek řidičů, podmínek přepravy nebezpečných nákladů nebo vážení nákladních vozidel.

Celní správa využívá při své činnosti také služební psy vycvičené na detekci drog, tabákových výrobků, vyhledávání pašovaných zvířat a jejich ostatků, zbraní a střeliva, peníze a kolky, CD, anabolika a další nespecifikované komodity. Výcvik psů probíhá ve výcvikovém středisku v Heřmanicích u Liberce. V roce 2005 získalo toto středisko statut Výcvikového centra světové celní organizace. Poskytuje zde výcvik služebních psů i pro zahraniční psy celních správ celého světa. Celkem má Celní správa 63 služebních psů z toho 24 na vyhledávání drog, 18 na vyhledávání tabáku a tabákových výrobků, 3 na vyhledávání pašovaných zvířat a rostlin, 4 na vyhledávání zbraní a střeliva, 5 na vyhledávání lihu a výrobků obsahující alkohol, 3 na vyhledávání bankovek, 5 obranných a 1 strážný. I zde je pes využíván jako donucovací prostředek pro prohlídky celních prostor, prodejen a mimo jiné k již zmíněné detekci speciálních komodit. Samotný výcvik trvá šest až osm měsíců.

Závěr:

Činnost kynologie je plně hrazena ze státního rozpočtu. Výcvik je prováděn v jednom výcvikovém středisku v Heřmanicích u Liberce, kde je prováděna i realizace výcviku psů a přezkušování. Použitelní služební psi pro ochranu státu jsou zejména v oblasti hlídkové činnosti a hlavně specialisté.⁴⁰ Doba výcviku a použitelnost služebního psa je přibližně za 16 až 18 měsíců.

⁴⁰Celní správa. : *brožura o Celní správě České republiky* [online]. ©2015 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>

Armáda České republiky

Armáda je hlavní složkou ozbrojených sil České republiky a je zřízena zákonem č. 219/1999Sb. o ozbrojených silách České republiky. Mezi ozbrojené síly České republiky patří tedy armáda, Vojenská kancelář prezidenta a hradní stráž. Armádu České republiky řídí ministerstvo obrany a součástí je Generální štáb Armády České republiky, který zabezpečuje velení armádě. Generální štáb řídí další útvary a to:

- Pozemní síly.
- Vzdušné síly.
- Síly územní obrany.
- Podpůrné složky – logistika.
- Vojenská zpravodajská služba.
- Vojenská policie.
- Vojenská zdravotní služba.
- Přímou podřízené útvary a zařízení Generálního štábu České republiky.

Základním úkolem Armády ČR je připravit obyvatele k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení. Člení se na vojenské útvary, vojenská zařízení a vojenské záchranné útvary. V roce 1999 Česká republika vstoupila do NATO a tím byla ČR začleněna do mnohonárodních sil okamžité a rychlé reakce. Hlavní poslání ozbrojených sil je co nejefektivněji a nejlépe zabezpečit obranu území České republiky i s využitím zásad kolektivní obrany podle Washingtonské úmluvy, NATO. Armáda se zapojuje do integrované vojenské struktury NATO, do systému obraného, operačního a civilního nouzového plánování. Dále je zapojena do vojenské struktury Evropské unie a účastní se společných cvičení a operací. Síly armády jsou jak pozemní tak vzdušné.⁴¹

Armáda České republiky je součástí integrovaného záchranného systému. Pomáhá státu při likvidaci či omezení následků po ekologických a průmyslových haváriích, po povodních, při velké množství sněhu nebo při likvidaci ohnisek nebezpečné nákazy. Vojáci také posilují řady policistů v případě bezpečnostního ohrožení jakéhokoliv charakteru.⁴² V čele armády stojí vrchní velitel ozbrojených sil prezident České republiky Miloš Zeman. Pod ním je náčelník generálního štábu Armády České republiky armádní generál Ing. Josef Bečvář sloužící do 30. 4. 2018 a od 1. 5. 2018 jej nahradí nový náčelník generálního štábu generálporučík Aleš Opata.

⁴¹Armáda České republiky: *generální štáb* [online]. ©2018 Ministerstvo obrany [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/struktura/historie/generalni-stab-1919-2018-3849/>

⁴²Armáda České republiky: *nasazení armády* [online]. ©2018 Ministerstvo obrany [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/vycvik-a-nasazeni/nasazeni-armady-v-cr-15819/>

Centrum vojenské kynologie je výcvikové středisko Armády ČR, které se nachází v Chotyni u Liberce. Zde dochází k přípravě kynologů, velitelů družstev psovodů, psovodů a psů k přípravě použití ve výkonu služby a do zahraničních misí. Centrum vojenské kynologie zabezpečuje výcvik kynologických odborností, připravuje psovody i služební psy určených kategorií na vyslání do zahraničí a zajišťuje všestrannou lékařskou a veterinární péči služebními psy. Poskytuje vojenským útvarům a zařízením odbornou metodickou pomoc v kynologii a též se podílí na reprezentaci Armády ČR. Centrum vojenské kynologie dále spolupracuje s cizími armádami a prezentuje svůj kynologický výcvik na veřejnosti.

Závěr:

Činnost kynologie je plně hrazena ze státního rozpočtu. Psi jsou využíváni především ve strážní službě, ve vojenských újezdech či skladech, k detekci výbušnin a zbraní či osob, při záchranných pracích a v zahraničních misích. Pro ochranu státu lze psi použít záchranné, pátrací, hlídkové, a i specialisty. Doba výcviku je 6-18 měsíců.⁴³

Vězeňská služba ČR

Vězeňská služba je zřízena zákonem 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážích ČR. Vězeňská služba zajišťuje výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody, spravuje tzv. detenční zařízení. Dále zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstvo spravedlnosti a zajišťuje eskorty vězňů.

Organizačními jednotkami vězeňské služby je generální ředitelství Vězeňské služby, vazební věznice, věznice a institut vzdělávání Vězeňské služby. Dále se dělí na vězeňskou stráž, justiční stráž a správní službu. Ve 35 věznicích pracuje více jak jedenáct tisíc zaměstnanců. V České republice se nachází dva typy věznic a to s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Dále se rozděluje ostraha na další tři oddělení podle stupně zabezpečení: oddělení s nízkým, středním a vysokým stupněm zabezpečení. Stupeň zabezpečení je určen na základě vyhodnocení vnějších a vnitřních rizik. Vnějšími riziky je nebezpečnost odsouzeného pro společnost s ohledem na trestnou činnost a vnitřními riziky je míra rizika ohrožení bezpečnosti během výkonu trestu.

⁴³ *Armáda České republiky: centrum vojenské kynologie* [online]. ©2018 Ministerstvo obrany [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/struktur/generalni/podpora/avz/centrum-vojenske-kynologie--chotyne-86974/>

Pokud není ohrožen účel trestu, může být zřízeno více oddělení různých typů v jedné věznici.⁴⁴

Podle zákona 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážci § 17 ods. 2 je pes donucovací prostředek. Se služebními psy se lze setkat pouze u vězeňské stráže.

Vězeňská služba využívá služební psy denně pro prohlídky ve věznicích, k zajištění bezpečnosti příslušníků, ke střežení objektů nebo k pronásledování vězňů při útěku. Obranní psi jsou nejvíce využíváni při eskortách osob, zajištění pořádku ve věznicích a také dohled na pracovištích mimo věznici a působí jako prevence. Nejvíce se využívají psi specialisté a to zejména na vyhledávání drog. Kontrolují jednotlivé balíky a zásilky a také jednotlivé cely ve věznicích. Stále častěji jsou nalézány v balících zakázané předměty jako zbraně, telefony, nebezpečné chemické látky nebo výbušniny, a proto by bylo na místě zvážit možnost použití psích specialistů na detekci zbraní a výbušnin.

Závěr:

Činnost kynologie je plně hrazena z rozpočtu státu. Služební pes může být použit i při ochraně státu jako hlídkový, pátrací a specialista (detekce zbraní, výbušnin, omamných a psychotropních látek, k vyhledávání osob). Avšak vzhledem k malému počtu psů a psovodů je téměř nereálné toto použití při ochraně státu. Doba výcviku trvá zhruba 6 až 18 měsíců.⁴⁵

Obecní (městská policie)

Obecní (městská) policie je zřízena zákonem č. 553/1991 Sb., o obecní policii z roku 1992. Pokud nestanoví zastupitelstvo obce jinak, řídí městskou policii starosta. Rozdíl mezi příslušníkem policie a strážníkem městské policie je v tom, že strážník je v zaměstnaneckém poměru, kdežto příslušník je ve služebním poměru. Obecní neboli městská policie zabezpečuje úkoly v oblasti ochrany místních záležitostí veřejného pořádku. Působí pouze na území příslušné obce a může také působit na území jiné obce v případě, že bude uzavřena veřejnoprávní smlouva nebo pokud je vyhlášen krizový stav. Městská policie plní záležitosti spadající do oblasti státní správy i podle jiných zákonů tzv. zvláštních právních předpisů. V rámci samostatné působnosti obce obecní policie zabezpečuje místní záležitosti veřejného pořádku:

⁴⁴Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky [online]. ©2018 Vězeňská služba České republiky [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://vs-cr.cz/o-nas/zakladni-informace/>

⁴⁵Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky [online]. ©2018 Vězeňská služba České republiky [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://vs-cr.cz/novinky/vs-cr-predstavila-sluzebni-kynologii/>

- Přispívá k ochraně a bezpečnosti osob a majetku.
- Dohlíží na dodržování pravidel občanského soužití.
- Dohlíží na dodržování obecně závazných vyhlášek a nařízení obce.
- Podílí se na dodržování právních předpisů o ochraně veřejného pořádku.
- Odhaluje přestupky a jiné správní delikty.
- Podílí se na prevenci kriminality v obci.
- Dohlíží na bezpečnost a plynulost provozu na pozemních komunikacích.
- Plní úkoly a oprávnění podle správního řádu.
- Je oprávněna ukládat pokuty v blokovém řízení podle zákona o přestupcích.⁴⁶

V České republice není mnoho městských policií, kde mají zavedenou kynologii. Jedná se o města jako např. v Praze, Ostravě, Brně nebo v Pardubicích. Strážník má oprávnění podle § 19 zákona č. 555/1991 Sb. o městské policii použít psa. Psi vycvičení pro obecní (městskou) policii jsou využíváni k hlídkové a strážní službě, k zajištění veřejného pořádku nebo jako donucovací prostředek při výtržnostech. Psi a psovodi jsou využíváni pro preventivní činnost a jako účinný prostředek pro obnovení a udržení veřejného pořádku. Policie ČR provádí přezkušování odborné způsobilosti psovodů a přezkoušení psů. Výchov psů bývá zajišťován agenturou, která zajistí výchov psů a psovodů.

Závěr:

Činnost kynologie je plně hrazena z obecního rozpočtu. Použití pro ochranu státu jako donucovací prostředek je v propátrávání budov, objektů a prostor a ke strážní službě. Doba výchovu psa a psovoda trvá šest až osmáct měsíců. Vzhledem k tomu, že je malý počet psů a psovodů, je téměř nerealizovatelné použití v krátkém časovém rozmezí.⁴⁷

Soukromé bezpečnostní služby

Soukromé bezpečnostní služby podnikají a směřují svoji činnosti ke komerčnímu využití, přičemž poskytují služby jako je ochrana a ostraha zájmů fyzických a právnických osob. Základem je smluvní vztah s klientem a cílem je samozřejmě zisk. V případě bezpečnostních služeb zde absentuje zákonná norma, která by celý proces upravovala. K realizaci soukromé bezpečnostní služby je potřeba živnost koncesovaná

⁴⁶ČESKO Soubor pomůcek a výpisů vybraných zákonů k odborné způsobilosti obecní policie. In: Mělník: Čížek Zdeněk, číslo 3

⁴⁷Zkušební řád pro psy obecní (městské) policie [online]. Copyright © 2001 - 2013 [Cz-pes.cz]. Všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/zkusebni-rad-m-policie.php>

podle zákona č. 455/1991 Sb. živnostenský zákon. Podmínkou k získání živnosti je odborná způsobilost a vyjádření příslušného orgánu státní správy. Odborná způsobilost je zaměřena na:

- poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob (vyučení v oboru, praxe 3 roky nebo vysoká škola v oboru a praxe 1 rok),
- služby soukromých detektivů, podniky zajišťující ostrahu majetku a osob (střední škola - maturita).

Vedení a zaměstnanci musí být bezúhonní, způsobilí k právním úkonům a museli dosáhnout zletilosti. Podle zákona č. 113/2002 Sb. o zbraních a střelivu je umožněno soukromým bezpečnostním službám použít zbraně.⁴⁸ Úkolem soukromé bezpečnostní služby je ochrana majetku na veřejně přístupných místech, ochrana majetku na jiných než přístupných místech, ochrana majetku při přepravě, ochrana majetku a osob, zajišťování pořádku, provozování ústředěn zabezpečovací signalizací a poradenství. Mezi další úkoly patří detektivní služba (hledání osob, majetku, zjišťování skutečností, které mohou sloužit jako důkazní prostředek, získávání informací v souvislosti s vymáháním pohledávek, poradenství). Dalšími úkoly jsou technické služby k ochraně majetku a osob (vývoj, výroba, prodej, projektování, montáž, údržba, revize zabezpečovacích systémů, které chrání majetek i osoby před neoprávněným zásahem), věcné bezpečnostní prostředky (věci i zvířata, která jsou určena k tomu aby byla použity k zastavení či omezení pohybu osob, zvířat nebo vozidel i k omezení funkce jiných technických zařízení), jiné technické prostředky (různé stroje a přístroje, které jsou užívány k plnění úkolů fyzické ostrahy nebo pátrání po osobách), fyzická ostraha (ochrana majetku nebo osob, včetně zajišťování pořádku, provozování ústředěn zabezpečovací signalizace sloužící k ochraně majetku a osob). V neposlední řadě je to pátrání (výkon detektivních služeb a přímé řízení tohoto výkonu).

Pracovníci soukromých bezpečnostních služeb jsou oprávněni kontrolovat osoby vcházející anebo vycházející z objektu, kontrola vozidel vjíždějících do objektu nebo vyjíždějících z objektu, včetně jejich nákladu. Jsou oprávněni požadovat vysvětlení od osob nacházející se uvnitř chráněného objektu, prokázání totožnosti a oprávnění zdržovat se uvnitř objektu. Mohou také omezit osobní svobodu, provádět osobní prohlídky zaměstnanců i jejich zavazadla, použití donucovacích prostředků.⁴⁹

⁴⁸BRABEC, F. a spol. *Soukromé detektivní služby*. Praha: Eurounion, 1995. ISBN 80-858-5816-9.

⁴⁹MACEK, P. *Bezpečnostní služby*. Praha: Police History, 2001. ISBN 80-864-7703-7.

Odborná způsobilost psů se přezkoušuje podle národní soustavy kvalifikací, jedná se tedy o zkoušku psovodů se psy. Ověřování provádí autorizovaná osoba jmenovaná ministerstvem vnitra České republiky. Jedná se o dvě autorizované fyzické osoby a jednu autorizovanou právnickou osobu. Většinou jsou psi využíváni ke strážní službě (střežení na volno, na pevném a pohyblivém stanovišti), ochraně budov (menších objektů, ale i rozsáhlých objektů), k ochraně psovoda, k detekci omamných a psychotropních látek a detekci akceleračních požárů.

Závěr:

Činnost kynologie je plně hrazena z vlastních zdrojů, projektů a různých darů. Pro ochranu státu lze využít psy k prohledávání budov a objektů či volně stojících budov a prostor. Dále lze psy využít pro strážní službu, jako donucovací prostředek a při preventivních kontrolách. Avšak z důvodu předpokládaného malého počtu psů a psovodů a úkolů, které plní svoje vlastní úkoly, je použitelnost pro stát téměř nereálná.⁵⁰

Horská služba ČR

Horská služba ČR byla založena podle zákona č. 89/1990 Sb., o sdružování občanů. Svoji činnost horská služba organizuje v rámci oblastí jako je Šumava, Jeseníky, Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory a Beskydy. Vše je řízeno radou v čele s předsedou, kterou tvoří vedoucí jednotlivých okrsků a dva zaměstnanci Horské služby ČR, o.p.s., což je náčelník oblasti a oblastní metodik. Nejvyšší orgán je Valná hromada.⁵¹ Horská služba ČR při výkonu své práce organizuje a provádí záchranné a pátrací práce v horském terénu, poskytuje první pomoc, zajišťuje transport raněných osob, zajišťuje bezpečnost na horách. Také zajišťuje provoz záchranných stanic horské služby, informuje veřejnost o povětrnostních a sněhových podmínkách na horách a opatření k zajištění bezpečnosti, spolupracuje s orgány veřejné správy, ochrany přírody a životního prostředí. Dále doporučuje opatření vzhledem k úrazovosti a jejich příčin na horách, provádí hlídkovou službu na sjezdových tratích a hřebenech, provádí lavinová pozorování a v neposlední řadě připravuje a školí své členy, spolupracuje s ostatními záchrannými organizacemi doma i v zahraničí.⁵²

⁵⁰ *Možnosti využití psů v činnosti soukromých bezpečnostních služeb* [online]. Copyright © 2001 - 2013 [Cz-pes.cz]. Všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-kynologie-bs-3.php>

⁵¹ *Horská služba České republiky* [online]. 2013 Horská služba ČR [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.horskaslužba.cz/cz/horska-sluzba/horska-sluzba-ceske-republiky-z-s>

⁵² *Horská služba České republiky: poslání a úkoly* [online]. 2013 Horská služba ČR [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.horskaslužba.cz/cz/horska-sluzba/poslani-a-ukoly>

Horská služba ČR, o.p.s. je obecně prospěšná společnost zajišťující společně s Horskou službou ČR veškerou činnost horské služby. V této chvíli má Horská služba ČR k dispozici 13 psů. Horská služba ČR využívá podle vzoru alpských zemí a kolegů ze slovenských hor záchranných psů pro vyhledávání lidí z lavin. Čím dál častěji zaměřují práci psů na pátrání po nezvěstných a zbloudilých turistech. K přezkušování odborné způsobilosti psů dochází pod dohledem autorizované osoby jmenovanou ministerstvem vnitra České republiky. Jedná se o zkoušku prověřování profesní kvalifikace podle národní soustavy kvalifikací.

Závěr:

Činnosti této organizace je hrazena z rozpočtu státu, dotací a projektů ministerstev nebo i kraje. Využití psů je především při lavinovém pátrání, při pátrání ve volném nebo nepřístupném terénu. Doba výcviku je od šesti až do osmnácti měsíců. Použitelnost pro ochranu státu je téměř nerealizovatelné v krátkém čase z důvodu malého počtu psů a psodů. Při ochraně státu lze využít psy pro vyhledávání osob při lavinovém pátrání, v budovách, sutinách, ve volném a nepřehledném terénu.⁵³

Integrovaný záchranný systém ČR

Integrovaný záchranný systém je řízen zákonem č. 239/2000 Sb. Jedná se o koordinovaný postup složek při přípravě na mimořádnou událost a při provádění záchranných a likvidačních prací. Základní složky integrovaného záchranného systému:

- Hasičský záchranný sbor České republiky.
- Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje.
- Zdravotnická záchranná služba.
- Policie České republiky.

Základní složky IZS zajišťují neustálou pohotovost v případě ohlášení vzniku mimořádné události, jejího následného vyhodnocení a neodkladný zásah v místě vzniku mimořádné události. Ostatní složky integrovaného záchranného systému:

- Síly a prostředky ozbrojených sil.
- Ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory (obecní policie).
- Ostatní záchranné sbory.
- Orgány ochrany veřejného zdraví.
- Havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby.

⁵³Horská služba České republiky: *aktuality* [online]. 2013 Horská služba ČR[cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.horskaslužba.cz/cz/horska-sluzba/kynologie/aktuality-z-kynologie>

- Zařízení civilní ochrany.
- Neziskové organizace a sdružení občanů (lze využít k záchranným a likvidačním pracím).

Ostatní složky IZS poskytují při záchranných a likvidačních pracích pomoc (na vyžádání). Jde především o předem dohodnutý a písemně sepsaný způsob poskytnutí pomoci podle § 21 zákona č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému. Složky integrovaného záchranného systému při zásahu se řídí pokyny velitele zásahu, případně pokyny starosty obce s rozšířenou působností, hejtmána kraje nebo ministerstva vnitra, pokud provádějí koordinaci záchranných a likvidačních prací. Fyzická osoba je též povinna poskytnout osobní nebo věcnou pomoc a to na výzvu starosty obce nebo velitele zásahu. Výjimku tvoří osoby do 18 let a nad 62 let, osoby zdravotně nezpůsobilé, poslanci, senátoři, členové vlády, osoby používající výsady a imunity podle mezinárodního práva a osoby osvobozené poskytnou dobrovolnou pomoc. V případě poskytnutí věcné a osobní pomoci náleží náhrada za omezení vlastnického nebo užívacího práva.⁵⁴

Závěr:

Činnost je plně hrazena z rozpočtu státu. Využívání psů je vždy z jiných kynologických organizací již se zkouškou odborné způsobilosti. Těmito organizacemi jsou Horská služba ČR, Městská policie, Hasičský záchranný sbor ČR, Policie ČR. Nasazování jsou především do záchranných operací v České republice při zřícení budov, závalech, lavinách.⁵⁵

Hasičský záchranný sbor ČR

Hasičský záchranný sbor se řídí zákonem č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky, zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému, zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení. Hasičský záchranný sbor patří do integrovaného záchranného systému a je hlavním koordinátorem. Úkolem je ochrana života, zdraví obyvatel, zvířat a majetku před požáry a pomoc při mimořádných událostech a krizových situacích. Podílí se na zajišťování bezpečnosti například, jedná-li se o hrozby terorismem, průmyslových

⁵⁴ *Integrovaný záchranný systém* [online]. ©2018 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranny-system.aspx>

⁵⁵ *Integrovaný záchranný systém: kynologie* [online]. ©2018 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kynologie-v-integrovanem-zachrannem-systemu-65558.aspx>

havárií nebo při živelných katastrofách. Zpracovává poplachový plán integrovaného záchranného systému, havarijní plán kraje a vnější havarijní plány.

Ve spolupráci s ministerstvem zahraničních věcí organizuje přijímání věcí humanitární pomoci poskytované České republice ze zahraničí.⁵⁶ Hasičský záchranný sbor ČR tvoří generální ředitelství, které je součástí Ministerstva vnitra a patří sem i Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany a záchranný útvar Hasičský záchranný sbor ČR. Hasičský záchranný sbor tvoří čtrnáct hasičských záchranných sborů krajů, ty se poté dělí na územní odbory a ty mají své požární stanice. Součástí jsou také vzdělávací centra, technická a účelová zařízení jako je Školící a výcvikové zařízení Hasičský záchranný sbor ČR, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč a jiné.⁵⁷ Generálním ředitelem Hasičského záchranného sboru ČR je genmjr. Ing. Drahoš Ryba. Jsou nasazováni při záchranných operacích, kde došlo k zřícení budov či sesuvu půd. Také se však využívají služební psi se speciálním výcvikem na vyhledávání akceleračních hoření při požárech.

Závěr:

Je zde propojení s Integrovaným záchranným systémem (Policie ČR, Horská služba ČR a Obecní police). Činnost kynologie je hrazena plně z rozpočtu státu. Psi jsou využíváni stejně jako u integrovaného záchranného systému ze státních institucí, které mají zkoušku odborné způsobilosti. V roce 2017 vlastnil Hasičský záchranný sbor ČR dva vlastní atestované psy na akcelerační.⁵⁸

USAR - vyhledávací a záchranný odřad GŘ HZS MV

USAR odřad je určen pro vyhledávací a záchranné práce v obydlených oblastech. Většinou jsou vysíláni do zahraničí, ale může také působit na území České republiky. Odřad spadá pod Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky. Struktura odřadu USAR:

- Těžký USAR odřad – skládá se z 69 osob (velitelé, technici – spojaři, logistickí, styčný důstojníci, lékaři, IT specialista, statik, velitelé čet a družstva hasičů + kynologické skupiny).

⁵⁶Hasičský záchranný sbor České republiky: *postavení HZS a úkoly* [online]. ©2018 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2018-03-31].

Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/postaveni-a-ukoly-postaveni-a-ukoly.aspx>

⁵⁷Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. ©2018 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasiccky-zachranny-sbor-cr-historie.aspx>

⁵⁸Hasičský záchranný sbor České republiky: *postavení HZS a úkoly* [online]. ©2018 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2018-03-31].

Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/postaveni-a-ukoly-postaveni-a-ukoly.aspx>

- Střední USAR odřad – skládá se z 36 osob (kynologové, lékaři, technici, IT technik, velitel odřadu, zástupce velitele, styčný důstojníci, velitelé čet, statik a družstva hasičů).⁵⁹

Do pohotovosti uvádí operační a informační středisko předurčené síly a prostředky na pokyn řídicího důstojníka po obdržení informace o vzniku mimořádné události v zahraničí nebo na vyžádání pomoci v zahraničí. Na rozkaz generálního ředitele HZS ČR jsou povoláni příslušníci k pracovní cestě a velitel odřadu jim poskytne veškeré informace (cíl, způsob přepravy, místo soustředění, doba odjezdu a další náležitosti). Ve chvíli, kdy je uveden odřad do pohotovosti, je ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí a odborem mezinárodní spolupráce zajišťována:

- Situace v místě zásahu
- Požadavky na pomoc
- Kontakty na všechny orgány postižené země
- Rychlý průjezd tranzitními zeměmi
- Zajištění víz

K vyhledávacím a záchranným pracím v zahraničí je vytvořen odřad USAR u HZS hlavního města Prahy a HZS Moravskoslezského kraje. Jednotka opouští zemi do šesti až desíti hodin od přijetí informace o pomoci v zahraničí. Hlavním úkolem je záchrana osob ze zřícených objektů, avšak USAR odřad je připraven a schopen přizpůsobit se jakémukoliv druhu záchranných prací. Členové jsou cvičeni podle mezinárodních standardů. Odřady zaregistrované v databázi Evropské komise.

- Medium a heavy USAR – jedná se o vyhledávací a záchranné práce v obytných zónách ve středně těžkých a těžkých podmínkách.
- HCP modul – jedná se o pomoc v zaplavených oblastech s odčerpáním vody nebo pomoc s dodáváním vody pro hašení požárů (vysokokapacitní čerpání vody).
- CBRNDET modul – úkolem je provést posouzení možného nebezpečí nebo rizika odběrem vzorku následným označením zamořené oblasti a okamžité snížení rizika související s únikem látek CBRN (chemické, biologické, radiologické a jaderné).
- FRB modul – jednotka určená k pátrání a záchrane osob na vodě i pomoci osobám, které zůstaly v zaplavených oblastech s pomocí člunů.

⁵⁹USAR odřad - vyhledávací a záchranný odřad ČR [online]. ©2006, Created by CZI, s.r.o. Všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31].
Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/subcategories.asp?idk=19>

- AMP modul – jedná se o tzv. předsunutou zdravotnickou jednotku, byl vytvořen Traumatteam České republiky, který je mobilní zdravotnický útvar poskytující chirurgické, traumatologické, resuscitační péči a také pomoc při popáleninových úrazech na místech hromadných havárií a katastrof v zahraničí.

Psi jsou též jako u předešlých organizací využíváni z kynologických civilních organizací. Jsou přezkušováni z odborné způsobilosti odbornou komisí Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Vysílání jsou především do záchranných zahraničních misí a zřícených budov v České republice.

Závěr:

Tato činnost je hrazena z rozpočtu státu. Použitelné pro ochranu státu jsou psi záchranářští, na sutiny a plochy. Výcvik psů a psovodů trvá přibližně šest až osmkrát měsíců. Část psů a psovodů je z civilního prostředí, proto je použití nerealizovatelné v krátkém časovém intervalu. Možné je využití psů Hasičského záchranného sboru, městské policie a horské služby.⁶⁰

Speciální kynologický svaz TART

Na přelomu let 1992 a 1993 vznikla Českomoravská kynologická unie, do které vstoupil i Český kynologický svaz, který sdružoval téměř všechny zájmové organizace kynologů. V roce 1993 byl schválen návrh nového Zkušebního a soutěžního řádu pro sportovní kynologii. Tento řád bohužel ignoroval tradice předešlých národních zkušebních řádů, proto 9. června roku 1994 vznikl nový speciální kynologický svaz nazvaný SKS TART. Ten umožňoval přesně takový výcvik psa, který se přibližuje použití psa v praxi jak pro záchranu lidských životů, tak pro ochranu majetku a osob. Zkušební řád SKS TART je propracován tak, aby se dosažené výkony psů co nejvíce přibližovaly požadavkům z praxe a bylo, je možné použít i pro službu u ozbrojených složek státu jako je policie nebo armáda, u soukromých bezpečnostních služeb a tak dále. Organizace se od začátku věnuje přípravě mládeže pro budoucí povolání psovoda u ozbrojených složek České republiky. Kynologický svaz je registrované sdružení a disponuje regionálními pobočkami v krajích.

Závěr:

Činnost je hrazena z dotací, příspěvků a darů. Kynologický svaz využívá psy ke strážní službě, k preventivní činnosti nebo k pátrání po osobách. Přezkušování odborné

⁶⁰USAR odřad - vyhledávací a záchranný odřad ČR [online]. ©2006Created by CZI, s.r.o. Všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31].

Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=261>

způsobilosti probíhá podle vlastního zkušebního řádu směřující k činnosti bezpečnostních sborů. Využití pro ochranu státu pro prohledávání budov, objektů, prostor, k strážní službě, jako donucovací prostředek či preventivní činnost. V krátkém časovém horizontu je využití psů nerealizovatelné z důvodu toho, že všichni psi a psovodi jsou z civilního prostředí. I přesto, že výcvik a metodologie směřuje k bezpečnostním sborům.⁶¹ V případě využití musí být jejich použitelnost upravena zákonem.

Svaz záchranných brigád kynologů ČR

Jedná se o organizaci zabývající se záchrannými pracemi za pomoci psů. Výcvik je zaměřen na vyhledávání živých i mrtvých osob v různých oblastech. Oficiální vznik založení této organizace je ke dni 2. 5. 1968, povedlo se vytvořit oficiální a všestrannou brigádu v Příbrami. Prezidentkou svazu záchranných brigád kynologů je Ing. Šabatová Helena a výcvikářem svazu je Mistr sportu Bc. Vilém Babička.⁶² Svaz vytváří pohotovostní jednotku pro nasazení psovodů do různých akcí, kterou udržuje v požadované odborné úrovni. Účelem svazu je:

- Spolupráce s orgány IZS ČR.
- Spolupráce s Mezinárodní organizací záchranných psů IRO.
- Spolupráce s mezinárodní kynologickou federací FCI.
- Spolupracuje s Českomoravským kynologickým ústavem.
- Hlásí se k Chartě o sportu, Chartě o boji proti dopingu, Chartě o boji proti násilí.
- Vydává národní zkušební řád a další normativy související s výcvikem.
- Zajišťuje zkoušky a různé soutěže celostátního charakteru.
- Deleguje rozhodčí.
- Snaží se získávat mládež do svého spolku a tím vychovat mladé členy pro práci záchranných kynologů.

Činnost organizace je hrazena z příspěvků, dotací a darů a z IRO. Psi jsou především využíváni k záchraně osob v sutinách, na volném prostranství, na vodních plochách jak v České republice, tak i v zahraničí. K přezkušování psů dochází podle zkušebního řádu organizace.

⁶¹SK TART [online]. ©2012Copyright © 2012 - Speciální kynologický svaz TART [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.sks-tart.cz/presskit.html>

⁶²Svaz záchranných brigád kynologů ČR [online]. Created by © CRnet, s.r.o.2001-2018 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.zachranari.cz/>

Závěr:

Použitelnost pro ochranu státu je k vyhledávání osob v prostorách budov, objektů, vodních ploch a jiných prostor. Psovodi jsou z civilního prostředí, proto je problém je začlenit do ochrany státu téměř nerealizovatelný.⁶³ V případě využití musí být jejich použitelnost upravena zákonem.

Český kynologický svaz

Český kynologický svaz je sportovní a zájmové sdružení neziskového charakteru. Je členem Českomoravské kynologické unie. Činnost svazu zahrnuje sportovní výcvik, chov psů, organizace, řízení, provádění, hospodaření, financování, evidenci, reprezentaci a propagaci výsledků. Dále vede plemennou knihu psů, vydává průkazy původu psů, registruje chovné jedince, hájí zájmy sportu, hlásí se k Chartě o sportu, Chartě o boji proti dopingu, Chartě o boji proti násilí. Svaz stanovuje společně s Českomoravským kynologickým ústavem, která plemena lze podrobit výkonnostním zkouškám podle národních a mezinárodních zkušebních řádů. Zřizuje výkonnostní zkoušky, soutěže, chovatelské a výcvikové akce psů. Český kynologický svaz spolupracuje s dalšími jak s českými tak i se zahraničními organizacemi a sdruženími v rámci FCI.

Závěr:

Činnost kynologie je hrazena z darů, dotací a příspěvků. Psy především využívají ke sportovní a zájmové kynologii. K přezkušování psů dochází podle vlastního zkušebního řádu. Použitelnost pro ochranu státu je ve vyhledávání osob, k propátrávání budov, objektů a prostor. Psovodi jsou z civilního sektoru a jejich využití je vysoce problematické, téměř nerealizovatelné.⁶⁴

⁶³*Svaz záchranných brigád kynologů ČR* [online]. Created by © CRnet, s.r.o.2001-2018 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.zachranari.cz/dokumenty.html>

⁶⁴*Český kynologický svaz* [online]. ©Všechna práva vyhrazena Český kynologický svaz - sportovní kynologie [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.kynologie.cz/rady-a-predpisy/> - stanovy čks

Celkové vyhodnocení využitelnosti kynologie u institucí

Instituce	Časový horizont (pro použití k ochraně státu)
Policie ČR	Použitelné v krátké časové době
Celní správa ČR	Použitelné v krátké časové době
Armáda ČR	Použitelné v krátké časové době
Vězeňská služba ČR	Použitelnost problematická Nízké stavy
Obecní (městská) policie	Použitelnost problematická Nízké stavy, hrazeno z rozpočtu obce
Soukromé bezpečnostní služby	Použitelnost problematická Není zákon
Horská služba ČR	Použitelnost problematická Nízké stavy
Integrovaný záchranný systém	Použitelnost problematická Záchranná kynologie
Hasičský záchranný sbor ČR	Použitelnost problematická Záchranná kynologie
USAR – vyhledávací a záchranný odřad GŘ HZS MV	Použitelnost problematická Záchranná kynologie
Speciální kynologický svaz TART	Použitelnost problematická Civilní kynologie (dlouhodobý horizont)
Svaz záchranných brigád kynologů ČR	Použitelnost problematická Civilní kynologie
Český kynologický svaz	Použitelnost problematická Civilní kynologie

(vlastní zdroj)

Pro ochranu státu lze využít malé procento vycvičených psů z těchto organizací (viz výše v tabulce). Organizace Policie ČR, Armáda ČR a Celní správa ČR mohou poskytnout služební psy k ochraně státu více méně okamžitě. Nejvíce použitelných psů má však Policie ČR. U Vězeňské služby ČR, Horské služby ČR a Městské policie jsou nízké stavy služebních psů a v krátké době je použití psů nerealizovatelné. Soukromé bezpečnostní služby nemají prováděcí zákon a malé stavy psů. Záchrannou kynologií se zabývá Integrovaný záchranný systém, Hasičský záchranný sbor ČR a USAR – vyhledávací a záchranný odřad GŘ HZS, jež využívají služební psy z jiných organizací. Hasičský záchranný sbor ČR má velmi malý stav služebních psů. Do civilní neboli občanské kynologie patří Speciální kynologický svaz TART, Svaz záchranných brigád kynologů ČR a Český kynologický svaz. Tyto organizace mají dostatečný počet psů i psovodů, ale vzhledem k tomu, že pocházejí z civilního prostředí, nejsou schopni

v krátkém čase zrealizovat výkon služby pro ochranu státu. Více informací lze nalézt výše u jednotlivých organizací.

Závěr

Cílem práce bylo provést porovnání služební kynologie na území našeho státu na počátku 20. století se služební kynologií využívanou v současnosti. Zjistit, které instituce se zabývají kynologií a jsou schopny se zapojit do procesu ochrany státu. Zjistit možnosti využití současné služební kynologie při ochraně státu. Z tohoto důvodu jsem se věnovala historickým informacím o služební kynologii od počátku 20. století. Faktograficky jsem popsala chovatelské stanice a výcviková střediska, která se zasloužila o rozvoj služební kynologie na území našeho státu, výrazně ovlivnily její vývoj, přičemž některá z nich fungují dodnes.

Dále jsem se věnovala zejména tomu, jak vzniká pachová stopa, dále čichu, který je velmi důležitý pro psa a je to jeho nejdůležitější smysl. Také jsem popsala kriminalistickou odorologii, její rozdělení a současnou využitelnost v reálné praxi. Popsala jsem jednotlivé specializace výcviku psů, které se využívají u ozbrojených složek. Stručně jsem také popsala, jaké předpoklady jsou nutné pro výběr služebních psů a na co je důležité dbát při výběru těchto psů. V neposlední řadě v práci popisují instituce, které fungují v České republice a využívají psy k základním činnostem např. k preventivní činnosti, prohlídkám a průzkumu terénu, ochraně veřejného pořádku, k pronásledování a zadržení pachatele, vyhledávání, sledování pachových stop, střežení objektů nebo střežení při eskortě osob. Zároveň jsem se věnovala speciálně vycvičených psů k vyhledávání drog, akcelerantů, výbušnin, ohrožených druhů zvířat a rostlin, bankovek, mrtvých nebo živých osob nebo tabákových výrobků.

Je potřeba pro to, abychom mohly používat vycvičené psy pro ochranu státu, zajistit vše ohledně financí, nákupů psů, zajištění lidí, výcvikových míst a mnoho dalších věcí, ale je i potřeba upravit zákon. Nejdůležitější na celém začátku bez čeho se dnes již nedá cokoli vytvářet, jsou finance. Potřebou je někde získat ať již od státu, sponzoringem, dotacemi, projekty ministerstev nebo i krajů. Ve chvíli kdy organizace získá peníze, může začít uvažovat o nákupu vhodných psů z chovatelských stanic. Důležité je dobře vybírat psa, který bude upotřebitelný pro výcvik na určité metody. Nikdy nelze přesně říci, který pes bude k čemu využit, vždy tomu předurčují jeho vlastnosti. V případě vhodného výběru psa poté následuje základní výcvik psa a až po tomto je rozhodnuto ke kterému využití bude pes směřován. Ještě před zahájením výcviku je potřeba zajistit osobu – psovoda, jež se nejdříve sám bude vzdělávat a poté započne samotný výcvik společně se psem. Důležité jsou také prostory, v nichž bude samotný výcvik probíhat. Každá organizace má svá výcviková střediska kde probíhá

výcvik. Během výcviku a následně při využívání psa je potřeba brát zřetel na jeho výživu, ošetřování u veterináře a ustájení. Též je důležité ještě před začátkem psu i psovodovi zajistit potřebné výcvikové pomůcky a oblečení pro psovoda. Po ukončení daného výcviku je potřeba, aby byla oba jak pes, tak psovod pravidelně přezkušováni dokud budou sloužit pro ozbrojené složky. I přesto, že již historie ukázala, že pes je důležitý pro ozbrojené složky, stále se stát nepoučil a stavy psů snižují.

Doporučení do budoucna

Kynologie využívaná na území našeho státu má své hluboké historické kořeny. Budoucnost závisí na několika aspektech. Na fyzických jedincích, kteří povedou kynologii směrem kupředu, na množství finančních prostředků, které se do této oblasti vloží a také na krocích, které se v této oblasti dají predikovat. Samotné kroky jsou rozděleny pro celkovou přehlednost do několika oblastí.

Věda a výzkum

Ačkoliv jde výzkum v oblasti kynologie dopředu mílovými kroky, ještě pořád nevíme, jakým způsobem pes využívá svůj čichový potenciál tak, abychom jej mohli využít.

Personální problematika

Personální stavy kynologů využitelných pro ochranu státu by bylo potřeba zvýšit stavy psovodů u ozbrojených složek. Nejvíce kynologie funguje u Policie ČR, dle mého názoru je to stále málo. Oproti tomu však ostatní instituce nemají takové počty psovodů. I přesto, že je málo pracovní síly, měli by ozbrojené složky nabrat co nejvíce lidí pro budoucí práci psovoda.

Odborná kynologická činnost

Služební chov je v posledních letech v útlumu a většina chovatelských stanic, jež patřily státu, byly zrušeny. Proto by bylo zapotřebí přijmout opatření na znovuvytvoření chovatelských stanic, jež by odchovávaly kvalitní psy pro budoucí službu. Každá ozbrojená složka by měla mít vlastní chovatelskou stanici, v níž by chovala taková plemena psů, která by byla pro konkrétní práci nejvhodnější.

Služební výcvik je dnes realizován u každé instituce samostatně, a i přesto, že má každá ozbrojená složka vlastní výcvikové středisko, je potřeba důkladně připravit psovoda na jeho výkon služby, motivaci jak psovoda, tak i psa k jeho další odborné specializované činnosti.

Podpora státu

Podpora státu v této oblasti je velice důležitá a podpora všech kynologických organizací, které mohou přispět k ochraně státu, má své opodstatnění. Bude potřeba zvážit, zda nestanovit civilním kynologickým organizacím přesné výcvikové postupy obdobné jako u ozbrojených složek pro případ rychlé použitelnosti (využití psů v případě různých havárií, přírodních katastrof, obecného ohrožení, protispolečenských vystoupení, rabování apod.). Zároveň bude potřeba zvážit, zda tyto organizace (jako je dnes např. TART, která má vlastní zkušební řád přizpůsobený právě výcviku ozbrojených složek) i finančně nepodporovat, právě z hlediska možného budoucího využití.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BRABEC, F a spol. *Soukromé detektivní služby*. Praha: Eurounion, 1995. ISBN 80-858-5816-9.
2. HRUŠOVSKÝ, J. *Pes a jeho výcvik*. Vyd. 2., (dopl. a přeprac.). Praha: Naše vojsko, 1990. ISBN 80-206-0091-4.
3. KOMOLÝ, A. *Výcvik služebního psa*. 2. vyd. Praha: Naše vojsko, 1965. Základní svazarmovská knihnice.
4. KRAJNÍK, V., ĎURIŠIN V. a spol. *Policajnákynológia*. Bratislava: TELEM K&M a. s., Liptovský Mikuláš, 2009. ISBN 978-80-8054-476-8.
5. MACEK, P. *Bezpečnostní služby*. Praha: Police History, 2001. ISBN 80-864-7703-7.
6. PROCHÁZKA, Z. *Chov psů*. 2. a rozš. vyd. Brno: vlastním nákladem autora, 1994. Chov. ISBN 80-209-0015-2.
7. RULC, J., ŠTAUDINGER, J. a NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. Praha: CanisTR, 2014. ISBN 978-80-904210-8-0.
8. STRAUS, J. a KLOUBEK, M. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-238-7.
9. ROTTER, T. *Výchova a výcvik psa pro účely služební, sportovní a jiné užité obory*. 2. Kroměříž: J. Gusek, 1947.
10. ŠIMOVČEK, I. *Kriminalistika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-343-8.
11. MUSIL, J., KONRÁD, Z. a SUCHÁNEK, J.. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-717-9878-9.

Elektronické zdroje

1. *Armáda České republiky* [online]. ©2018 Ministerstvo obrany [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/vycvik-a-nasazeni/nasazeni-armady-v-cr-15819/>
2. *Armáda České republiky* [online]. ©2018 Ministerstvo obrany [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/struktur/generalni/podpora/avz/centrum-vojenske-kynologie---chotyne-86974/>

3. *Armáda České republiky* [online]. ©2018 Ministerstvo obrany [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.acr.army.cz/struktura/historie/generalni-stab-1919-2018-3849/>
4. Celní správa. : *brožura o Celní správě České republiky* [online]. ©2015 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/o-nas/Stranky/o-ceske-cs.aspx>
5. *Český kynologický svaz* [online]. ©Všechna práva vyhrazena Český kynologický svaz - sportovní kynologie [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.kynologie.cz/rady-a-predpisy/> - stanovy čks
6. *Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky* [online]. ©2018 Vězeňská služba České republiky [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://vscr.cz/o-nas/zakladni-informace/>
7. *Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky* [online]. ©2018 Vězeňská služba České republiky [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://vscr.cz/novinky/vs-cr-predstavila-sluzebni-kynologii/>
8. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. ©2018 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/postaveni-a-ukoly-postaveni-a-ukoly.aspx>
9. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. ©2018 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/uvod-hasicsky-zachranny-sbor-cr-historie.aspx>
10. *Horská služba České republiky* [online]. 2013 Horská služba ČR [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.horskaslužba.cz/cz/horska-sluzba/poslani-a-ukoly>
11. *Horská služba České republiky* [online]. 2013 Horská služba ČR [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.horskaslužba.cz/cz/horska-sluzba/horska-sluzba-ceske-republiky-z-s>
12. *Horská služba České republiky* [online]. 2013 Horská služba ČR [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://www.horskaslužba.cz/cz/horska-sluzba/kynologie/aktuality-z-kynologie>
13. *Integrovaný záchranný systém* [online]. ©2018 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranny-system.aspx>
14. *Integrovaný záchranný systém* [online]. ©2018 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/kynologie-v-integrovanem-zachrannem-systemu-65558.aspx>

15. *Možnosti využití psů v činnosti soukromých bezpečnostních služeb* [online]. Copyright © 2001 - 2013 [Cz-pes.cz]. Všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-kynologie-bs-3.php>
16. *Policie České republiky* [online]. © 2018 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/sprava-zapadoceskeho-kraje-akce-a-projekty-sluzebni-kynologie.aspx>
17. *Policie České republiky* [online]. ©2017 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>
18. *Policie ČR:Odbor služební kynologie a hipologie* [online]. © 2018 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
19. *Svaz záchranných brigád kynologů ČR* [online]. Created by © CRnet, s.r.o.2001-2018 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.zachranari.cz/>
20. *Svaz záchranných brigád kynologů ČR* [online]. Created by © CRnet, s.r.o.2001-2018 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.zachranari.cz/dokumenty.html>
21. *SK TART* [online]. ©2012Copyright © 2012 - Speciální kynologický svaz TART [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.sks-tart.cz/presskit.html>
22. *USAR odřad - vyhledávací a záchranný odřad ČR* [online]. ©2006Created by CZI, s.r.o. Všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.usar.cz/webmagazine/subcategories.asp?idk=19>
23. *USAR odřad - vyhledávací a záchranný odřad ČR* [online]. ©2006Created by CZI, s.r.o. Všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z:<http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=261>
24. *Zkušební řád pro psy obecní (městské) policie* [online]. Copyright © 2001 - 2013 [Cz-pes.cz]. Všechna práva vyhrazena [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/zkusebni-rad-m-policie.php>

Legislativní dokumenty

- 1) ČESKO. Soubor pomůcek a výpisů vybraných zákonů k odborné způsobilosti obecní policie. In: Mělník: Čížek Zdeněk, číslo 3
- 2) ČESKO. Závazný pokyn policejního prezidia č. 80 z roku 2014.: upravuje činnost služební kynologie a služební hipologie čl. 5. In.: odbor služební kynologie a hipologie ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky

- 3) ČESKO. Pokyn policejního prezidia č. 313 z roku 2017: o pachové identifikaci osob čl. 6 In.: úřad služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky
- 4) ČESKO. Pokyn policejního prezidenta č. 145 z roku 2014: upravuje činnost služební kynologie. čl. 10 – 11. In.: ředitelství služby pořádkové Policejního prezidia České republiky

Seznam zkratk

AMP modul	Advanced Medical Post (předsunutá zdravotnická jednotka)
CBRNDET	Chemical Biological Radiological Nuclear and Sampling (chemická, biologická, radiologická a jaderná detekce a odběr vzorků)
CBRN	Chemical, Biological, Radiological and Nuclear (chemické, biologické, radiologické a jaderné)
CITES	The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (úmluva zabývající se mezinárodním obchodem s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin)
FCI	Fédération Cynologique Internationale (mezinárodní kynologická federace)
FRB modul	povodňové záchranné práce s pomocí člunů
HCP modul	High Capacity Pumping (vysokokapacitní čerpání vody)
IRO	mezinárodní zkušební řád
o.p.s	obecně prospěšná společnost
NATO	North Atlantic Treaty Organisation (Severoatlantická organizace)
USAR	Urban Search and Rescue Team (vyhledávací a záchranný odřad do obydlených oblast)